Samen koesteren we onze omgeving

Bomenbeleid 2024-2034

Gemeente Echt-Susteren

Gemeente Echt-Susteren

Inhoudsopgave

Voorwoord **5**
Het bomenbeleid in één oogopslag **6**
Het belang van bomen **8**

1. Inleiding **11**
1.1 Aanleiding 12
1.2 Doelstelling 12
1.3 Wettelijke kaders 13
1.4 Beleidskaders 14
1.5 Proces 15
1.6 Leeswijzer 16

2. Analyse **17**
2.1 Analyse bomennota 2007 18
2.2 Analyse bomenbestand 19
2.3 Financiële kaders 22
2.4 Analyse participatieproces 22

3. Visie op bomen **25**
3.1 Duurzaam en gezond bomenbestand 26
3.2 Klimaatbestendige leefomgeving 27
3.3 Behoud en stimuleren van biodiversiteit 28
3.4 Waardevolle en prettige leefomgeving 29

4. Boomstructuur **30**
4.1 Ontstaan landschap 31
4.2 Stedenbouwkundige structuur 33
4.3 Wegenstructuur 35
4.4 Bomenstructuurkaart 35
4.4.1 Hoofdstructuren 35
4.4.2 Nevenstructuren 36
4.4.3 Boomgroepen 36
4.4.4 Ambitie structuren 36

5. Omgang met bomen in de openbare ruimte **37**
5.1 Boomveiligheid 38
5.1.1 Zorgplicht 38
5.1.2 Boomveiligheidscontroles 38
5.2 Bomen en werkzaamheden 39
5.3 Ziektes en aantastingen bij bomen 39
5.4 Hinder en overlast 39
5.4.1 Draagvlak creëren om overlastervaring te verminderen 39
5.4.2 Afwegingskader 41

6. Beschermen van bomen tegen kap **43**
6.1 Kapbeleid 44
6.1.1 Kapvergunningsplichtige bomen 44
6.1.2 Bomen en zonnepanelen 45
6.1.3 Overige (functionele) bomen 45
6.1.4 Herplant en financiële compensatie 45
6.1.5 Schaderegeling illegale kap 47
6.2 Tegemoetkoming particulier waardevolle bomen 47
6.3 Bescherming bomen en Burgelijk Wetboek 48

7. Inrichtingsrichtlijnen **49**
7.1 Kwaliteit vs. kwantiteit 50
7.2 Beheerbewust ontwerpen 51
7.3 Technische randvoorwaarden 51
7.4 Randvoorwaarden bij inrichting 51

8. Samen bereiken we het meest **52**
8.1 Bewonersparticipatie 53
8.2 Bewonersparticipatie bij reconstructies openbare ruimte 54

9. Aanbevelingen **55**

10. Bijlage **57**

Bijlage 1 - Evaluatie bomennota 2007 58
Bijlage 2 - Deelgebieden rivierterrasontginningen landschap 60
Bijlage 3 - Boomwaarderingssysteem 61
Bijlage 4 - Ziekten en aantastingen 62
Bijlage 5 - Waarderingsmodel overlast en boomwaarde 63
Bijlage 6 - Bijdrageregeling waardevolle bomen 76

Voorwoord

Discussies over het nut van bomen spelen op mondiale schaal. We hebben op onze kwetsbare aardbol te maken met klimaatverandering (opwarming), afname van biodiversiteit - en in groter verband - kap van (bos)gebieden. Ook op kleinere schaal, zoals in onze gemeente, verdwijnen vaak - sluipenderwijs - kleine bosjes of bomen die van essentieel belang zijn voor de leefbaarheid in onze kernen en het landschap. Dat willen we steeds vaker voorkomen.

Bomen zijn belangrijk voor de natuur, de mens en in de strijd tegen klimaatverandering. Ze dragen bij aan het beperken van de gevolgen van hittestress, wateroverlast, luchtverontreiniging en nemen bovendien CO2 op. Ook bevorderen ze de biodiversiteit. We moeten bomen dan ook blijven koesteren.

Door alle uitdagingen waar we in onze gemeente voor staan, ontstaat de komende jaren onvermijdelijk druk op de openbare ruimte. Juist in die context is het belangrijk oog te hebben voor het behoud en de aanplant van groen. Als gemeente moeten we dan ook kijken naar creatieve en duurzame oplossingen om onze ruimte leefbaar te houden.

De afgelopen jaren is het bomenbeleid van onze gemeente vooral gericht geweest op het behoud van waardevolle bomen en structuren. Daar gaan we als gemeente mee door, maar daarbij willen we nadrukkelijk meer aandacht geven aan de opgaves van nu. Dat betekent dat we oog hebben voor meer variatie in boomsoorten, ecosysteemdiensten, een helder overlastkader bij hinder door bomen, aanplant van nieuwe exemplaren gericht op functievervulling en bomen oud laten worden. Daarmee spelen we in op de functionaliteit en kijken we hoe we bomen kunnen inzetten om de leefbaarheid te vergroten. De komende jaren willen we onze kernen, daar waar dat mogelijk is, dan ook verder vergroenen. Bomen spelen daarin vanzelfsprekend een belangrijke rol.

Uit deze geactualiseerde gemeentelijke bomennota 2024 – 2034 blijkt dat we de komende jaren op een andere manier gaan werken. We kijken wat verder vooruit en focussen op wat bomen voor ons kunnen betekenen. Alles in het licht van een gezond, aangenaam en aantrekkelijk leefklimaat in onze mooie gemeente.

Hub Meuwissen
Wethouder Beheer Openbare Ruimte
Januari 2024

Het bomenbeleid in één oogopslag

Het bomenbeleid is samengevat is tien beleidsuitgangspunten. Deze zijn tot stand gekomen na een interactief proces waarbij gesprekken gevoerd zijn met inwoners, de interne organisatie en de gemeenteraad. Vervolgens is de opgehaalde input vertaald naar onderstaande uitgangspunten voor het bomenbeleid.

1. Ons bomenbestand sluit aan bij de opgaves van nu!
Bomen planten we op plekken waar ze zo zelfstandig mogelijk gezond volwassen kunnen worden. Hierbij wordt rekening gehouden met integrale opgaves, zoals effecten klimaatatlas, biodiversiteit en energietransitie. Bomen die aangeplant worden zijn bijvoorbeeld beter bestand tegen langdurige droogte en hitte op zogenoemde hitte eilanden. Hierdoor worden koele omgevingen en routes gecreëerd.

2. Verminderen overlast en hinder van bomen.
Het gebruik van een helder kader biedt inzicht in de omgang met overlast, hinder of ongemak door bomen. Actief zoeken we naar mogelijkheden om hinder en ongemak te verminderen.

3. Ons bomenareaal houden we op peil.
Voor elke gekapte boom die in beheer en onderhoud is van gemeente, planten we bomen terug. Indien een boom niet terug geplant kan worden op dezelfde locatie zoeken we naar alternatieve locaties of doen we een financiële compensatie.

4. Zorg voor, en behoud van bomen.
Het kappen van gezonde gemeentelijke bomen vermijden we zoveel mogelijk. Bestaande, oude bomen zijn waardevol en beeldbepalend. Bij ruimtelijke ontwikkelingen houden we rekening met aanwezige bomen, hun functievervulling en de groeiplaats. Als het behoud van een boom bij ontwikkeling niet mogelijk is, dan wordt verplanten/vervanging of kap afgewogen en besproken met de omgeving.

5. Boomstructuren verbinden natuurgebieden met elkaar.
In het buitengebied levert het bomenareaal een bijdrage aan het verhogen van de biodiversiteit. Daar waar mogelijk verbinden we gebieden met nieuwe of aanvullende boomstructuren.

6. Van monocultuur naar biodiversiteit.
In onze buitengebieden staan veel monoculturen (bestaande uit één boomsoort). Monoculturen zorgen dat deze lanen meer vatbaar zijn voor ziektes en plagen. Daarom vormen we lanen/bomenrijen gefaseerd om naar structuren met een variatie aan boomsoorten. Deze boomsoorten sluiten aan bij de omgeving, het landschap en verbeteren de biodiversiteit. Uiteraard gaan we geen gezonde bomen vervangen om dit doel te bereiken.

7. Realistische groei van ons bomenbestand.
Geen aantallen of quota. Daar waar kansen zich voordoen planten we bomen op plekken waar ze oud mogen worden of kiezen we bewust voor een kortere omlooptijd indien het niet anders kan. Het streven daarbij is om elke inwoner van Echt-Susteren te kunnen koppelen aan een boom. Hiervoor gebruiken we de openbare ruimte maar we stimuleren ook het aanplanten van bomen op particuliere eigendommen.

8. Ons bomenbestand bestaat bij voorkeur uit gebiedseigen soorten.
In buitengebieden en dorpsranden planten we bij voorkeur inheemse en streekeigen boomsoorten aan, en zo min mogelijk vreemde soorten 'cultivars' en/of 'exoten'. Bij voorkeur gebruiken we waar mogelijk en beschikbaar autochtoon plantmateriaal. In stedelijk gebied of bij bijzondere projecten of op bijzondere locaties kan daarvan worden afgeweken.

9. Actualisatie bomenstructuren en bomenlijst.
De huidige boomstructuurkaarten worden geactualiseerd. Met behulp van een ruimtelijke analyse en de opgehaalde input vanuit inwoners brengen we locaties in beeld waar meer bomen gewenst zijn. Dit doen we voor zowel binnen- als buiten de bebouwde kom.

10. Verdere deregulering kapvergunningstelsel.
Een deregulering van het kapvergunningstelsel is nodig voor een sneller en efficiënt proces voor het verkrijgen van een kapvergunning. Dit betekent niet dat bomen nu minder beschermd zijn, ze worden juist getoetst aan een transparant kader. Het dereguleren van het kapvergunningsproces geldt alleen voor de gemeentelijke bomen en niet voor de private waardevolle bomen.

Het belang van bomen

Belang van bomen voor actuele thema's

Bomen hebben een positieve invloed op het milieu en onze leefomgeving. Ze zijn de kenmerkende elementen in een snel veranderende omgeving. Door hun omvang en groeiwijze vormen ze een imposante en indrukwekkende verschijning. Daarom houden we het bomenbestand op peil, zodat de bomen in toenemende mate bijdragen aan een mooi en gezond Echt-Susteren.

Het belang van bomen voor actuele thema's

Met onze bomen dragen we bij aan actuele thema's, ze zijn een waardevolle aanvulling van onze maatschappij. In tabel 1 is een aantal van de belangrijkste diensten en voordelen van bomen op een rij gezet.

Thema	Bijdrage van bomen aan:
Klimaat	• Verminderen van de effecten van hitte, droogte, wind en wateroverlast. • Afvangen van fijnstof. • Omzetten van CO2 naar zuurstof en koolstof vatleggen in het hout.
Biodiversiteit	• Onderdeel van de biodiversiteit. Bomen maken onderdeel uit van het leefgebied • Van veel verschillende diersoorten, zoals insecten en vogels. • Onderdeel van groene verbindingen, waardoor genenuitwisselingen tussen diersoorten kan plaatsvinden. Dit draagt bij aan een gezonde populatie van een soort. • Een divers bomenbestand is weerbaarder tegen plagen en ziekten.
Gezondheid	• Nodigen uit tot bewegen, spelen en ontmoeten. • Nodigen uit tot rust en geven besef van de seizoenen. • Vangen fijnstof af, zetten CO2 om in zuurstof en leggen CO2 vast. • Bieden schaduw en beschutting. • Dempen geluiden van verkeer en industrie.
Cultuurhistorie en identiteit	• Herinneren ons aan het verleden of bijzondere gebeurtenissen. • Vertellen het verhaal of de vorming en het gebruik van het landschap. • Vormen samen met historische gebouwen een eenheid, een ensemble. • Maken deel uit van het dorpse/stadse identiteit.
Ruimtelijke kwaliteit	• Accentueren belangrijke structuren. • Geven karakter en herkenbaarheid. • Maken een grijze omgeving levendig en aantrekkelijk. • Verbinden kernen met het omliggende landschap.

Tabel 1: Overzicht van de meerwaarde van bomen bij de thema's.

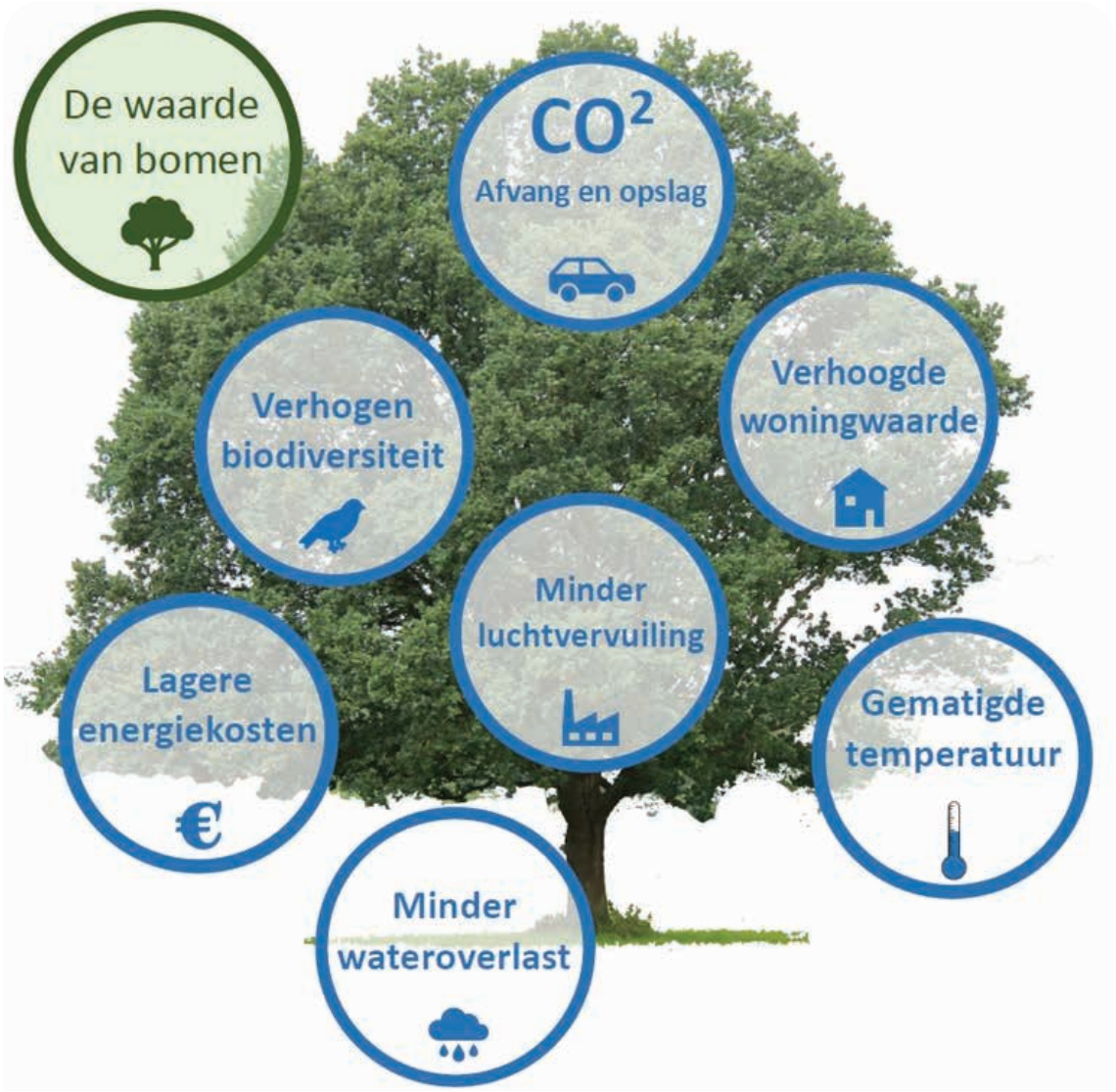

Figuur 1: Ecosysteemdiensten van een boom.

1. Inleiding

1. Inleiding

Bomen zijn belangrijk! Niet alleen als zuurstofvoorziening of voor het opnemen van koolstofdioxide, maar bomen zorgen ook voor een prettig leefklimaat voor de mens en bieden verblijfplaatsen en foerageermogelijkheden voor vogels, insecten en andere dierensoorten. In dit beleidsplan is beschreven hoe we het bomenbestand in stand houden en doorontwikkelen.

1.1 Aanleiding

De gemeentelijke bomennota is in 2007 opgesteld en in 2014 geëvalueerd. Uit de evaluatie bleek dat het beleid grotendeels tot de gewenste uitwerkingen heeft geleid. Nu, in 2024, steken we de bomennota in een nieuw jasje. Dit houdt in dat het bestaande beleid als richtinggevend document zeer bruikbaar blijft, maar wel wordt geactualiseerd op basis van actuele ontwikkelingen op het gebied van:

1. Het inspelen op en beperken van de effecten van klimaatverandering.
2. Het verhogen van de biodiversiteit: zoals lanen met een diversiteit aan boomsoorten.
3. De impact van de boom: juiste boom op juiste plaats planten.
4. Meer integraliteit met andere beleidsthema's in het kader van de Omgevingswet.

1.2 Doelstelling

Het bomenbeleid is een éénduidig beleid met als doel de kwaliteit van de leefomgeving te behouden en te versterken. Dit doen we door het benoemen van heldere doelen en uitgangspunten voor de komende 10 jaar. Het beleid benadrukt hiermee het belang van bomen waardoor we discussie bij aanleg en beheer zoveel als mogelijk voorkomen en klachten proberen te verminderen.

Concreet betekent dit dat de doelstelling van dit bomenbeleid (nu) bestaat uit het actualiseren van de gestelde doelen in 2007 (toen) en uit het stellen van nieuwe doelen (straks), deze analyse is gemaakt in hoofdstuk 2.

1.3 Wettelijke kaders

Dit bomenbeleidsplan houdt rekening met wettelijke kaders en beleidskaders vanuit de gemeente. Deze kaderstellende documenten zijn:

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de omgevingswet in werking. De omgevingswet geldt voor de ontwikkelingen in de fysieke ruimte, waarbij bomen een belangrijke rol vervullen. Veel thema's binnen de Omgevingswet hebben een relatie met bomen. Ten tijde van het opstellen van dit boombeleidsplan is de Omgevingswet nog niet ingevoerd, wel is hier in het planproces op geanticipeerd door nadrukkelijke inzet van participatiemomenten zowel met externe als interne stakeholders.

Wet natuurbescherming (straks opgenomen in de Omgevingswet)

In de Wet natuurbescherming zijn planten en dieren beschermd door de algemene zorgplicht. Deze verbiedt het doden, verjagen of verstoren van flora en fauna. Het kappen van bomen buiten de bebouwde kom is gereguleerd door deze wet. Bomen, met name bomenrijen, zijn bijvoorbeeld van groot belang als oriëntatiepunt/verbindingszone/jaagplek voor vleermuizen.

Burgerlijk Wetboek

De gemeente heeft een zorgplicht voor haar bomen. Het voorkomen van onveilige situaties staat hierbij voorop. Bij schade (door bijvoorbeeld windworp, stambreuk of takval) moet de gemeente aantonen dat zij de boom periodiek heeft gecontroleerd en onderhouden en de schade niet te verwijten is. Dit doet de gemeente door periodiek elke boom te controleren op zichtbaar visuele biologische en mechanische gebreken. Bomen met een grote gevaarzetting voor de gebruiksomgeving worden vaker gecontroleerd. De inspectiegegevens worden vastgelegd in een beheersysteem en benodigde (onderhouds-)maatregelen worden uitgevoerd en geregistreerd.

1.4 Beleidskaders

Landelijke/provinciale kaders
- Limburgse aanpak bossen
- Programma Landschap Mooi Limburg, Samenwerken aan de identiteit van het Limburgse Landschap
- Natuurprogramma 2023-2030

Gemeentelijke kaders Boomverordening
Onder afdeling 3, het bewaren van houtopstanden binnen de APV, staat omschreven aan welke voorwaarden moet worden voldaan of wordt getoetst met betrekking tot het vellen/kappen van bomen.

RAAP-Rapport 2943. Fraaie landstreken, belangrijke wandelingen en indrukwekkende gedenktekens
Deze rapportage lag ten grondslag voor de structuurvisie en beschreef het cultuurhistorisch erfgoed van gemeente Echt-Susteren. Het doel van deze rapportage is om rekening te houden met de aanwezige cultuurhistorische waarden bij het opstellen van een bestemmingsplan. Paragraaf 4.1 beschrijft het ontstaan van het landschap in Echt-Susteren, input hiervoor is uit het RAAP-Rapportage gehaald.

Structuurvisie 2012-2025
In 2012 is de structuurvisie opgesteld. Deze bestaat uit een landschapskader waarin voor elk landschapstype bepaalde ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden in zijn meegegeven. In voorliggend bomennota houden we rekening met de diverse landschapstypen en het oude cultuurlandschap door ook de openheid te behouden. Deze structuurvisie wordt in 2023 vervangen/geactualiseerd in een Omgevingsvisie.

Kadernota Groen
De kadernota Groen is een uitvoeringsbeleid waarin concrete maatregelen en beschikbare middelen voor inrichting en beheer van openbaar groen in zijn opgenomen. Bomen zijn hier een onderdeel van.

Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie
Een lokale uitvoeringsagenda die ingaat op de thema's hittestress, droogte en wateroverlast en welke maatregelen worden ingezet om de gemeente zo water robuust en klimaatbestendig mogelijk te maken. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie onderdelen: wonen, buitengebied en werken/bedrijventerreinen. Paragraaf 3.2 gaat in op de ambities omtrent bomen en klimaatoverlast.

Handboek Openbare Ruimte (HORES)
in dit gemeentelijke handboek worden eisen, randvoorwaarden en kaders gesteld ten aanzien van inrichting en beheer van openbaar groen. Ook wordt hierin een verwijzing gemaakt naar het handboek bomen van het Norminstituut bomen waarin kaders zijn geborgd ten aanzien van het aanbrengen en beheer van bomen.

Welstandsnota 2022
Binnen deze nota zijn cultuurhistorische ensembles beschreven binnen het bestemmingsplan Cultuurhistorie. Waardevolle houtopstanden die binnen deze ensembles voorkomen zijn hierin beschermd.

1.5 Proces

Participatieproces
Voor het opstellen van het beleidsplan zijn we in gesprek gegaan met inwoners, belanghebbenden en andere afdelingen binnen de gemeente. Samen weten we meer en samen komen we tot een bomenbeleid waarin inwoners zich herkennen. Onderstaand staat in het kort toegelicht welke participatiemomenten hebben plaatsgevonden.

Als aftrap van dit beleidsplan heeft de gemeente een inwonersavond (bomencafé) georganiseerd. Tijdens deze avond hebben inwoners input geleverd over de thema's: beleving, klimaat, biodiversiteit en ruimte voor bomen. De avond had een informele en interactieve opzet, waarbij creatieve en afwisselende werkvormen zijn toegepast. Daarnaast konden inwoners ook reageren via een interactieve website; de storymap. Op deze wijze hebben inwoners en belangengroepen inbreng gegeven aan het bomenbeleid. De inbreng is meegenomen in het maken van afwegingen in voorliggend document.

Tevens heeft een bomenfietstocht plaatsgevonden met verschillende afdelingen van de gemeente. Het doel van de fietstocht was het bediscussiëren van de kansen en knelpunten omtrent inrichting en beheer van bomen, vanuit verschillende invalshoeken. Tijdens de tocht is er per locatie ingegaan op de vele baten die bomen ons bieden op het gebied van beleving, ecologie, klimaatadaptatie, cultuur en gezondheid. Ook de verschillende knelpunten die afdelingen ervaren zijn aan bod gekomen.

Daarnaast is tijdens een informatie sessie de raad tussentijds geïnformeerd over het proces en hebben zij vragen gesteld en opmerkingen gegeven over het uiteindelijke, voor u liggende, beleidsplan.

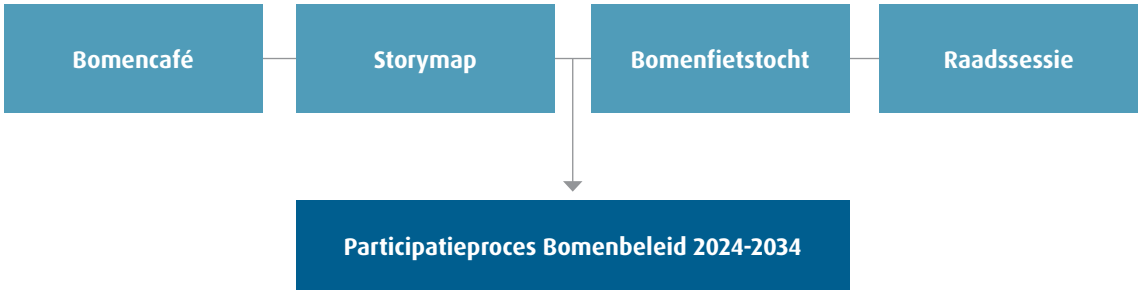

Planvorming
De uitkomsten van de inwonersavond, de bomenfietstocht en de binnengekomen reacties via de storymap vormen de basis voor voorliggend beleidsplan. Deze uitgangspunten zijn onder andere opgenomen in hoofdstuk 3 Visie op Bomen onder de ambities.

Parallel aan het participatieproces zijn huidige beleidskaders geanalyseerd op actualiteit. Thema's die hieruit naar voren komen (zoals beperken van schade en overlast, juiste boom op de juiste plek, etc.) zijn beoordeeld of deze nog aansluiten bij de huidige thema's en/of deze nog juist zijn weergegeven. Daarnaast zijn nieuwe thema's aangevuld door de projectgroep vanuit de gemeente. Deze projectgroep bestaat uit medewerkers van idverde Advies en Gemeente Echt-Susteren.

Wist u dat: er maar liefst 60.000 verschillende bomen op aarde zijn?

1.6 Leeswijzer

Hoofdstukken	Omschrijving
Analyse	Evaluatie van de bomennota 2007, analyse van het bomenbestand en van het participatieproces. De uitkomsten uit de evaluatie en analyse zijn verwerkt in voorliggend bomenbeleidsplan.
Visie op bomen	Dit hoofdstuk geeft inzicht in de thema's die samen de visie vormen. Per thema stellen we doelen en ambities en beschrijven hoe we dit willen bereiken.
Bomenstructuur	Geeft inzicht in het ontstaan van het landschap, de bomenstructuren; zowel huidige structuren als ambitiestructuren waar nog kansen liggen in onze gemeente voor bomenaanplant.
Omgang met bomen in de openbare ruimte	Gaat in op boomveiligheid, richtlijnen bij werkzaamheden in de buurt van bomen, omgang met ziektes en aantastingen bij bomen en hoe we omgaan met hinder en overlast.
Beschermen van bomen	Biedt inzicht in het kapbeleid, andere wet- en regelgeving en hoe we particuliere tegemoetkomen voor onderhoud van de waardevolle bomen.
Inrichtingsrichtlijnen	Gaat in op hoe we rekening houden met het principe juiste boom op de juiste plek, maar ook inrichting en beheer van bomen en de technische randvoorwaarden voor ontwerp, inrichtingen beheer.
Samen bereiken we het meest	Dit hoofdstuk beschrijft hoe we inwoners meer willen betrekken bij de ambities die we willen realiseren op het gebied van bomen.
Aanbevelingen	Inzicht in de aanbevelingen omtrent de bomennota.
Bijlagen	Alle bijlagen

2. Analyse

2. Analyse

In dit hoofdstuk zijn de doelstellingen van toen (bomennota 2007), nu en straks uitgewerkt. Een van de grote aanpassingen is bijvoorbeeld dat ook de boomstructuren in het buitengebied in beeld zijn gebracht. In 2.2 gaan we in op de omvang van ons bomenbestand, onze boomsoorten en leeftijd van bomen.

2.1 Analyse Bomennota 2007

De bomennota van 2007 is geëvalueerd en hierbij is gekeken naar de doelstellingen die toen, nu en straks gelden. Een samenvatting van de uitkomsten is weergegeven in Tabel 2.1. Een uitgebreid overzicht van de evaluatie is te vinden in Bijlage 1.

Toen: Doel in 2007	Nu: Evaluatie en conclusies	Straks: Wat gaan we doen?
Eén integraal beleid voor alle kernen in gemeente Echt-Susteren	Met vaststellen bomennota 2007 is er één integraal beleid voor alle kernen in de gemeenteEcht-Susteren vastgesteld.	Verder bouwen aan bestaand bomenbeleid (bomennota 2007) en deze actualiseren op basis van nieuwe kennis en ontwikkelingen.
Deregulering kapbeleid	Door het invoeren van een waardevolle bomenlijst is het kapbeleid vereenvoudigd. Alleen de bomen op de lijst en gemeentelijke bomen zijn nog kapvergunningsplichtig. De deregulering heeft op dat gebied het gewenste effect gehad. Deze werkwijze heeft wel geleidt tot meer administratieve lasten.	Administratieve lasten verlagen door aanpassing van de werkwijze (initiatief voor aanvragen bijdrage in de onderhoudskosten wordt bij de boomeigenaar gelegd) en het interactief inzichtelijk maken van waardevolle bomen en boomstructuren via het gemeentelijke geo-portaal.
Vaststellen en herzien van de gewenste bomenstructuur tot een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame bomenstructuur binnen de kernen en het buitengebied.	De bomennota 2007 beschreef vooral boomstructuren binnen de bebouwde kom. Daarmee is de behoefte ontstaan om ook boomstructuren in het buitengebied te beschrijven.	Actualisatie boomstructuren op basis van nieuwe kennis en ontwikkelingen waarbij ook structuren in de buitengebieden aan bod komen.
Overlast van bomen aan omwonenden beperken we zoveel mogelijk om draagvlak voor bestaan van de boom te behouden.	Bomennota 2007 bevatte het kader klachtafhandeling. Hierin worden meldingen van overlast afgewogen.	Continuering van overlastkader. Wel aanpassing van het afwegingskader op basis van nieuwe inzichten en doelstellingen en functies van bomen.

Tabel 2.1: Samenvatting van de uitkomsten van de bomenevaluatie.

2.2 Analyse bomenbestand

Deze paragraaf bevat informatie over het gemeentelijke bomenareaal van Echt-Susteren. De analyse laat zien hoe veel bomen per wijk te vinden zijn, en hoe de variatie aan boomsoorten en leeftijd is onderverdeeld in de gemeente.

Aantal bomen

In het gemeentelijk beheersysteem staan 25.937 bomen (1 januari 2023). Hier gaat het om bomen die de gemeente in beheer en onderhoud heeft en in eigendom heeft. Hierbij gaat het vooral om straat- en laanbomen (aantal) en bomen in parken. Bomen in bossen, grote struiken en boomvormers in bosplantsoen zijn niet opgenomen in deze telling en maken ook geen onderdeel uit van het beleidsplan.

De gemeente beslaat een oppervlakte van 103,47km². Dat betekent dat er ongeveer 250 bomen te vinden zijn per km², ongeveer 0,80 bomen per inwoner (landelijke norm ligt tussen de 0,6-0,8 boom per inwoner). In tabel 2.2 is het aantal bomen per inwoner per wijk uitgerekend. Deze berekening laat op hoofdlijnen zien welke wijken de meeste aandacht vragen. In de boomstructuurkaart zijn ook structuren getekend waar we in de toekomst meer bomen willen gaan planten. Echter in de stedelijke omgeving is dat niet overal mogelijk wegens ruimtegebrek bovengronds, of ondergronds door kabels en leidingen. Hier liggen kansen voor vergroeningsopgaven zoals: steen eruit, groen erin. Hierbij gaat het om bomen in zowel het binnen- en buitengebied.

Woonplaats	Inwoners	Bomen	Bomen per inwoner	Oppervlakte km² (zonder water)	Bomen per km²
Echt, Pey en Dieteren	15.611	10.785	0,69	23	469
Koningsbosch	1.641	1.999	1,22	14,8	135
Maria Hoop	1.349	4.641	3,44	26,5	175
Nieuwstadt	3.288	1.626	0,49	4	407
Roosteren	1.485	898	0,60	6,3	143
Sint Joost	1.434	2.000	1,39	8,8	227
Susteren	7.179	3.988	0,56	18,6	214
Totaal	31.987	25.937	0,81	102	254

Tabel 2.2: . Aantal bomen uitgezet tegen het aantal inwoners per woonplaats. Aantallen inwoners per 1 jan. 2023. Aantal bomen per 1 jan. 2023.

Boomsoorten

In de gemeente komen ongeveer 134 boomsoorten en variëteiten voor. In figuur 2.1 en 2.2 is de top 10 aan boomsoorten weergegeven voor het buitengebied en het stedelijk gebied. Hier gaat het vooral om soorten die ook van nature voorkomen in onze regio, de zogenaamde inheemse soorten.

Inheemse boomsoorten zijn waardevol doordat deze aan de huidige groeiomstandigheden (klimaat, grondsoort etc.) zijn aangepast. Zo hebben de bomen specifieke onderlinge relaties met veel dier- en plantensoorten, opgebouwd door de jaren heen (vaak al sinds de IJstijd). Deze relaties zijn vaak nog niet opgebouwd met soorten die hier niet van oorsprong voorkomen (een exoot). Zo kan de bloeitijd verschillen met de tijd dat insecten actief worden of vogels terugkomen van hun trektocht. Hierdoor kan een mismatch ontstaan in voedselaanbod waardoor soorten kunnen sterven.

Ook is duidelijk het onderscheid te zien tussen het buitengebied en stedelijk gebied. In het buitengebied zien we vooral de zomereik, es en beuk die van oorsprong ook in Echt-Susteren voorkomen. In het stedelijk gebied zien we ook in de top 3 aan meest voorkomende boomsoorten de inheemse soorten terugkomen. Echter zien we ook soorten, zoals de Noorse esdoorn, kleinbladige linde en zilverlinde, die niet van oorsprong voorkomen in Nederland, maar wel goed zijn aangepast aan de omstandigheden in het stedelijk leefklimaat (vaak warmer/droger). Door verandering van het klimaat is het in de toekomst mogelijk dat andere boomsoorten beter passen dan bij de dan aanwezige groeiomstandigheden. Inheemse soorten die het hier nu goed doen zullen dan mogelijk vervangen gaan worden door soorten die nu uitheems zijn.

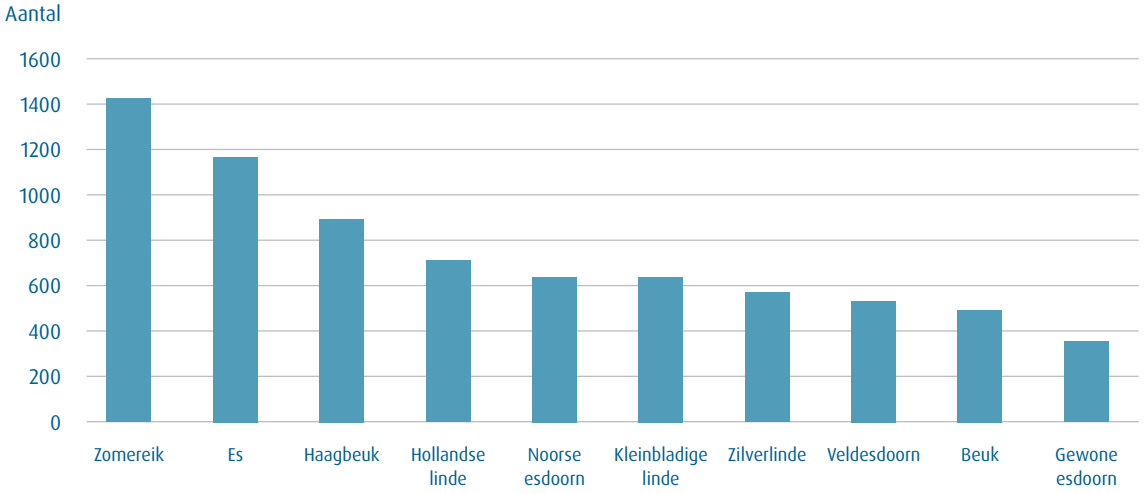

Figuur 2.1: Overzicht van de meest voorkomende boomsoorten in stedelijk gebied in Echt-Susteren.

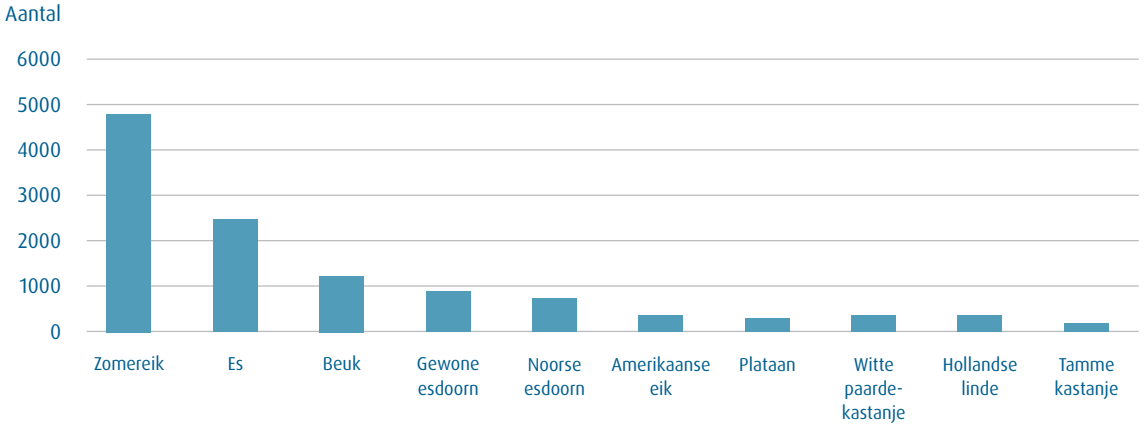

Figuur 2.2: Overzicht van de meest voorkomende boomsoorten in buitengebied in Echt-Susteren.

Leeftijdsopbouw en gelaagdheid per wijk

De leeftijdsopbouw vertelt iets over de spreiding en waarde van ons bomenbestand. Een ideale grafiek laat een spreiding van resultaten zien. Dat houdt in dat er in de gemeente voldoende jonge maar ook oudere boomsoorten voorkomen. Hoe ouder de boom hoe groter meestal de waarde die de boom levert, mits de groeiomstandigheden voor de boom optimaal zijn.

Figuur 2.3 geeft weer dat er veel bomen in de gemeente voorkomen met een leeftijd tussen de 31 en 60 jaar. Een deel van deze bomen heeft de potentie om nog ouder te worden, terwijl een ander deel van de bomen waarschijnlijk zal gaan aftakelen. Tijdens de jaarlijkse onderhoudscyclus houdt de gemeente in de gaten welke bomen aan vervanging toe zijn zodat veiligheid niet in het gedrang komt. Daarnaast zien we dat de leeftijdscategorie van 0 – 10 hoog scoort. Dit geeft weer dat we ook nieuwe bomen aanplanten, zodat het kroonvolume van de bomen in de gemeente op peil blijft.

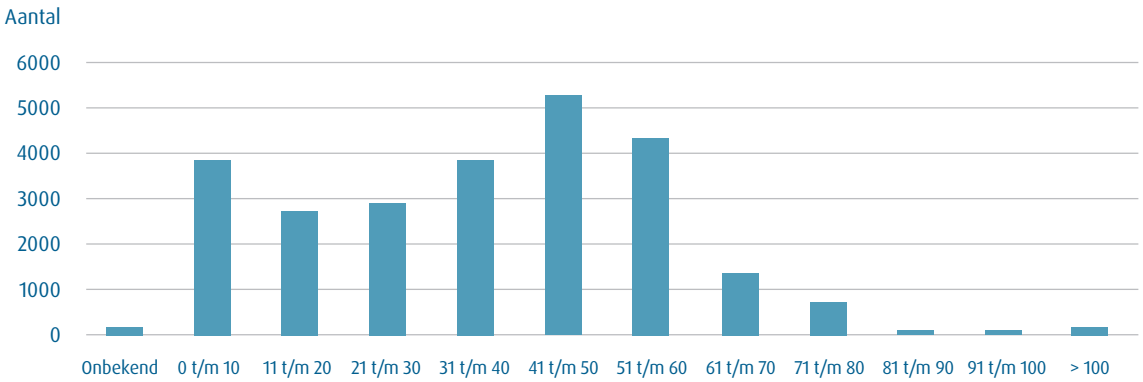

Figuur 2.3: Aantal bomen uitgezet per leeftijdscategorie.

2.3 Financiële kaders

Voor de aanleg, vervanging en onderhoud van de gemeentelijke bomen zijn vanuit de gemeentelijke begroting budgetten beschikbaar gesteld.

- Voor de jaarlijkse inspectie en uitvoering van snoeiwerkzaamheden €133.200,-
- Kap en aanplant van bomen – jaarlijks €55.000,-
- Het onderhoud van gemeentelijke waardevolle bomen en budget om particuliere eigenaren van waardevolle bomen tegemoet te komen in het onderhoud – jaarlijks €23.000,-
- Vervanging van lanen (buitengebied) – jaarlijks €30.000,-.

2.4 Analyse participatieproces

Er is uitvoerig aandacht besteedt aan het proces om tot dit nieuwe bomenbeleid te komen. In deze paragraaf gaan we in op de signalen die naar voren zijn gekomen tijdens dit participatieproces.

Bevindingen inwoners

In 2022 heeft een boomcafé (inwonersavond) plaatsgevonden. Hier is met enthousiaste inwoners en overige geïnteresseerden gesproken over het nieuwe bomenbeleid. De inwonersavond bestond uit vier werksessies waarin is ingegaan op volgende thema's:

- De kwaliteiten van bomen.
- Het verminderen van overlast door bomen.
- Hoe we in de toekomst met bomen om moeten gaan.
- Waar staan onze belangrijke bomen.

Belangrijke aandachtspunten die naar voren kwamen waren dat bomen bijdragen aan het creëren van een gezonde leefomgeving in onze gemeente. Daarnaast zorgt een boom voor beschutting, een speelomgeving voor kinderen, sociale cohesie en een biotoop voor verschillende dieren. Ook bestaat de wens om bomen in te zetten om klimaatproblemen te beperken zoals hitte stress, droogte en wateroverlast. Echter moet er wel genoeg ruimte zijn op een locatie wanneer er nieuwe bomen worden geplaatst.

Uiteraard waren er ook tegenstellingen tijdens het boomcafé, waarbij de ene groep inwoners juist boomsoorten wil in de wijk die een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Een andere groep inwoners ziet juist graag boomsoorten in de straat die geen overlast brengen, vaak de wat kleinere boomsoorten met weinig bladverlies/ vruchtverlies.

"Liever een boom die oud kan worden op de juiste locatie dan tien bomen op een verkeerde locatie!"

De inbreng van inwoners tijdens het boomcafé kan worden samengevat in de volgende hoofdsignalen:

- Inzet van bomen voor beperken gevolgen klimaatverandering (hittestress, wateroverlast enz.).
- Gemeente moet vergroening meer stimuleren. Bijvoorbeeld met behulp van subsidies, meer informatieavonden en berichten plaatsen op sociale media.
- Meer aandacht voor onderhoud, eventueel ook laten uitvoeren door vrijwilligers of scholen.
- Plantsoorten met vruchten die inwoners kunnen plukken en eten.
- Natuureducatie. Maak kinderen enthousiast over groen en bomen door bijvoorbeeld het organiseren van een boomfeestdag en meer te communiceren op scholen.
- Zorgen voor meer biodiversiteit en daarmee ook ziekte en plagen bestrijden;
- Veel bomen die in de gemeente staan, staan niet op een plek waar ze natuurlijk oud kunnen worden. Dus leren van verleden en juiste boom op juiste plek planten.

Bevindingen inwoners via de storymap
Inwoners hebben ook de mogelijkheid gehad om reacties achter te laten via de storymap, via het opmerkingenveld. Opmerkingen die zijn binnengekomen zijn gefilterd op beleidsmatige input en uitvoeringsgerichte reacties. Beleidsmatige input is verwerkt in hoofdstuk 3 "Visie op bomen" en meegenomen in de uitwerking van de inhoudelijke beleidshoofdstukken. Uitvoeringsgerichte reacties zoals overlast meldingen of specifieke beheerwensen zijn in het meldingssysteem opgenomen of worden bij toekomstige ontwikkelingen in uitvoeringsplannen meegenomen. Enkele voorbeelden van suggesties die zijn gedaan door inwoners zijn:

- Pas gefaseerd onderhoud toe, bijvoorbeeld bij het knotten van wilgen. In het voorjaar zijn er immers vele dieren, waaronder veel insectensoorten, afhankelijk van bloeiende wilgen, aangezien er op dat moment nog niet veel anders bloeit. Als de bomen gefaseerd worden geknot is er altijd voedselaanbod aanwezig in de omgeving, terwijl dat niet zo is wanneer alles gelijktijdig wordt geknot.
- In Nieuwstadt zijn er in veel wijken geen gemeentebomen te vinden. Dat zijn vele m^2 die saai en bovenal erg warm zijn. Met name de Susterderweg heeft erg veel in moeten leveren aan groen. Het aanzicht is saai en voelt aan als een betonnen wijk. Een kans om meer bomen te planten ligt nu binnen handbereik door nieuwbouw. Gebruik dat!

Bevindingen bomenfietstocht gemeente
Samen met diverse gemeentelijke afdelingen (vakdisciplines) heeft een zogeheten bomenfietstocht plaatsgevonden. Tijdens deze fietstocht zijn we ingegaan op de vele baten die bomen ons bieden op het gebied van beleving, ecologie, klimaatadaptatie, cultuur en gezondheid. Maar ook zijn we ingegaan op knelpunten die verschillende afdelingen van de openbare ruimte ervaren met groen. Ook hier blijkt dat door aan de voorkant van een planvormingsproces contact te zoeken met elkaar, veel problemen voorkomen kunnen worden.

Duidelijke signalen uit de fietstocht zijn:

- Vroegtijdige interne afstemming tussen afdelingen is van belang.
- Vroegtijdige afstemming met inwoners. Bijvoorbeeld door ze te betrekken en/of te informeren bij veranderingen in het bomenbestand in hun wijk.
- Vooraf bij de ontwerpfase rekening houden met de groeiplaats van bomen.
- Meer bomen is niet altijd wenselijk, bomen moeten vooral de ruimte krijgen om oud te kunnen worden.
- Particuliere bomen moeten een status krijgen binnen de gemeente.
- Particuliere eigenaren van monumentale bomen moeten een vergoeding krijgen voor de onderhoudskosten.
- Gemeente moet inwoners meer stimuleren om bomen te planten.

Bevindingen gemeenteraad
Tijdens een informatie sessie is de raad tussentijds geïnformeerd over het proces en hebben zij vragen gesteld en opmerkingen gegeven over het uiteindelijke, voor u liggende, beleidsplan. Vanuit de raad is naar voren gekomen dat:

- Er nog meer over bomen gecommuniceerd mag worden naar de inwoners toe. Maak ze enthousiast; zet bijvoorbeeld een parcours uit de door de gemeente langs de mooiste bomen. Maar ook door inwoners tijdig te betrekken wanneer bomen gekapt moeten worden en nog belangrijker waar bomen dan weer herplant gaan worden.
- Idee om jonge boompjes vanuit het bos te herplanten in het buitengebied. Dit draagt bij aan behoud eigen zaadbronnen vanuit de omgeving.
- Overlast is subjectief, de een vind het geen probleem, de ander wel. Hoe ga je daar mee om?
- Bij klachten niet bomen naar buitengebied verplaatsen, maar juist kijken hoe groen behouden blijft binnen de bebouwde kom. Ook in het kader van water- en hitteoverlast.

Wist u dat: de standplaats van een boom zijn lot bepaald. Een te kleine standplaats betekent dat de boom zijn volwassen stadium nooit gaat behalen en zijn functie niet kan vervullen.

3. Visie op bomen

3. Visie op bomen

Sinds 2007 heeft de gemeente een bomennota die voorziet in het behoud van bestaande structuren, de ontwikkeling van nieuwe structuren en bescherming van waardevolle bomen. Vanuit een evaluatie in 2014, de analyse van ons bomenbestand, de uitkomsten van het doorlopen participatieproces en beleidslijnen uit de kadernota groen is voorliggende visie met ambities tot stand gekomen. Deze visie is onderverdeeld in de vier thema's:

- Duurzaam en gezond bomenbestand
- Klimaatbestendige leefomgeving
- Behoud en stimuleren van biodiversiteit
- Waardevolle en prettige leefomgeving

3.1 Duurzaam en gezond bomenbestand

We werken aan een toekomstgericht bomenbestand waarbij we inzetten op bomen die de ruimte krijgen om uit te groeien tot volwassen en mogelijk zelfs monumentale bomen. Bomen die vanwege standplaats, soort of kwaliteit niet deze huidige waarde of potentie hebben signaleren we tijdig. Vervolgens maken we bewuste keuzes en accepteren we dat niet alle bomen volwassen kunnen worden op de huidige plaats.

Wat doen we nu al

- Duurzame instandhouding als uitgangspunt bij de aanplant van bomen.
- Integrale aanpak vanuit de verschillende afdelingen binnen de gemeente bij inrichtingsprojecten, waarbij aandacht is voor groen tijdens de planvorming en realisatiefase.
- Beschermen gemeentelijke bomen in WABO (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) en toezicht.

Wat willen we bereiken?

- Kwaliteit boven kwantiteit.
- Bomen krijgen de ruimte om te groeien tot volwassen bomen. Hiermee behalen we meer voordelen voor de leefomgeving. Een boom met een grotere kroon vangt meer water op, houdt meer CO2 vast en heeft een hogere ecologische waarde.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Meer aandacht voor inrichting en handhaven van bestaande bomen in hun omgeving.
- Rekening houden met aanwezige bomen en hun groeiplaats bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Bomen planten we toekomstbestendig door de juiste boomsoort op de juiste plaats te planten, op plaatsen waar bomen oud kunnen worden.
- De functie van bomen verduidelijken/zichtbaar maken zodat investeringen (in geld, tijd, ruimte etc.) beter onderbouwd gemaakt worden.
- Bomen met status zijn beschermd via de bomenlijst/boomstructuurkaart en verordening.

Wat betekent dit voor de inwoners van Echt-Susteren?

- Het bomenbestand blijft op peil, waarbij kwaliteit voor kwantiteit gaat dus de bomen die we planten krijgen de ruimte om volwassen te worden.
- Duidelijke communicatie met de inwoner waarom we bepaalde keuzes maken.
- Betrekken van de omgeving (waaronder de inwoners) bij ruimtelijke ontwikkelingen.

3.2 Klimaatbestendige leefomgeving

De gevolgen van ons veranderende klimaat zijn steeds meer zichtbaar in de openbare ruimte. Zware hoosbuien, wateroverlast of juist extreme hitte in de woonomgeving: ze komen steeds vaker voor. Naast ongemak heeft klimaatverandering ook impact op gezondheid en veiligheid. De gemeente ziet het als haar taak om de openbare ruimte voor te bereiden en weerbaar te maken op deze veranderingen. In de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie staat een aanpak beschreven van de klimaatrisico's en klimaatkansen in de gemeente Echt-Susteren. In deze paragraaf gaan we specifiek in op hoe bomen aan de klimaatkansen en -risico's kunnen bijdragen.

Wat doen we nu al?

- Op kleinschalige wijze verharding omvormen naar groen, doormiddel van groenstroken/bomen.
- Aanleg van buffers en wadi's met bomen voor opvang en infiltratie van neerslag (vertraagde afvoer).
- De aanleg van wadi's en buffers combineren met andere functies zoals ecologie en recreatief medegebruik (wandelen, sporten).
- Ecologische inrichting en beheer van bermen en grasvelden voor het verbeteren van de biodiversiteit.

Wat willen we bereiken?

- Beperken van (lokale) klimaatverandering zoals hittestress, wateroverlast en droogte.
- Van bedreiging naar kans. Van wateroverlast naar water vasthouden en beschikbaar maken voor bijvoorbeeld bomen.
- Het belang van bomen benadrukken bij planvorming en -ontwikkeling. Hierbij houden we rekening met bestaande bomen, meerwaardecreatie door het toepassen van beplantingen met ecologische betekenis, verbindingen tot stand brengen tussen verschillende groengebieden, etc.
- Verduurzaming van gebouwen en omgeving moet hand in hand gaan, het een kan niet zonder het ander. In bijlage 5, onderdeel 1.3 gaan we in op hoe we omgaan met zonnepanelen op daken enerzijds en bomen die zorgen voor schaduw anderzijds.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Met behulp van een klimaatkaart onderzoeken we op welke locaties we hittestress en wateroverlast kunnen beperken door de aanplant van bomen.
- Het belang van bomen binnen ruimtelijke ontwikkelingen uitleggen en verankeren bij de start van een project. Rekening houden met integrale opgaves.
- Bomenbestand maken we klimaatbestendig door in het buitengebied inheemse en autochtoon plantmateriaal te gebruiken. In de kernen kunnen dit ook exotische soorten zijn die beter bestand zijn tegen hitte en droogte.
- Zorgen voor voldoende onder- en bovengrondse groeiruimte en meer/ grotere boomspiegels. Dit vergroot de levensduur van bomen.
- Een grotere (inheemse) diversiteit aan soorten aanplanten en daarmee plagen en ziekten beperken.
- Rekening houden met het tijdstip van aanplant, in verband met kortere aanplantperiodes

Wat betekent dit voor de inwoners van Echt-Susteren?

- Een verbeterde communicatie over de effecten van klimaatverandering en waarom we bepaalde keuzes maken.
- Lokale initiatieven dragen bij aan de klimaatdoelstellingen. Wij organiseren plantacties/regelingen. Hiermee stimuleren we inwoners om ook maatregelen te treffen in en rond de eigen tuin. Hierbij denken we aan acties zoals; tegel eruit en plant erin om verharde grindtuinen weer om te vormen naar groene tuinen.

Wist u dat: bomen hun bladeren verliezen in het najaar om te voorkomen dat ze uitdrogen. Een volwassen boom verdampt bijna 1200 liter water op een dag.

3.3 Behoud en stimuleren van biodiversiteit

Het gaat slecht met de biodiversiteit in Nederland. Binnen enkele decennia worden een miljoen soorten (planten en dieren) in hun voortbestaan bedreigd. Samen met andere terreineigenaren, inwoners en (lokale) natuurverenigingen zorgen we voor verhoging en verbetering van de biodiversiteit.

Wat doen we nu al?

- Omvorming van eensoortige beplantingen naar gemengde beplantingen, daar waar kansen zich voordoen.
- Minder vaak maaien en maaisel afvoeren van onze bermen en grasterreinen. Door verschraling ontstaat op termijn een grotere diversiteit aan planten.
- Soorten aanplanten die thuishoren in een bepaald landschapstype.
- Voor inwoners zijn de afgelopen jaren initieel regelingen bedacht zoals plantacties (fruit)bomen en nestkasten met kruidenrijk zaad.

Wat willen we bereiken?

- Weerbaarheid tegen ziekten, plagen en invasieve exoten verhogen.
- Verhogen ecologische waarde, door boomsoorten aan te planten die een grote diversiteit aan soorten aantrekt.
- Verstoring door inrichting en beheer voorkomen/beperken. Bijvoorbeeld wanneer werkzaamheden plaatsvinden dicht bij de boom, dient deze goed beschermd te worden.
- Kansen benutten om meer groen aan te leggen, vooral bij herinrichtingsprojecten, wegopenbrekingen de woningbouwopgave, maar ook door het planten van extra bomen zowel in het openbaar gebied als in particuliere tuinen.
- Buitengebied met stedelijk gebied verbinden, zodat genenuitwisseling tussen diersoorten en tussen plantensoorten kan plaatsvinden.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Meer gevarieerde boomstructuren en beplantingen planten. Bijvoorbeeld een omvorming naar gevarieerde lanen op het moment dat bomen vervangen/gekapt moeten worden. Herstellen van landschapselementen die zijn verdwenen door de schaalvergroting in de landbouw (populierenbosjes, solitaire bomen, houtwallen, graften etc.).
- Herstellen van landschapselementen die zijn verdwenen door de schaalvergroting in de landbouw (populierenbosjes, solitaire bomen, houtwallen, graften etc.).
- Soorten toepassen die aansluiten bij het lokale landschapstype en de groeiplaatsomstandigheden.
- Soortenlijst/tabel WUR toepassen bij afweging keuze boomsoorten. Hier staan ruim 100 boomsoorten op vermeld die een positieve bijdrage leveren aan water, klimaat, luchtkwaliteit en biodiversiteit.
- Aanharken waar het moet, extensiveren waar dit kan.
- Inventariseren van nieuwe plantlocaties zowel binnen de kernen als in het buitengebied (par. 4.2.3).
- Inwoners stimuleren om (meer) groen/bomen te planten op eigen grondgebied/tuinen.
- Natuureducatie. Tijdens jaarlijkse boomfeestdagen kinderen enthousiasmeren over de natuur.
- Gebiedseigen soorten planten in het buitengebied en de dorpsranden. Planten van autochtoon plantmateriaal is hierbij een streven maar wel afhankelijk van beschikbaarheid. In de kernen planten we soorten die klimaatbesteding zijn, dit kunnen ook exoten zijn.
- Onderzoeken of een plantregeling weer een mogelijkheid is om de biodiversiteit te bevorderen.
- Onderzoeken op welke plekken in de gemeente we gefaseerd onderhoud kunnen uitvoeren. Zo voorkomen we kaalslag en blijft er voldoende leefgebied achter voor diverse soorten.

Wat betekent dit voor de inwoners van Echt-Susteren?

- Verhoging van biodiversiteit niet alleen in de openbare ruimte maar ook op particuliere terreinen.
- Verandering van het straatbeeld. Biodiversiteit betekent variatie en meer levensvormen. Door anders te beheren en in te richten stappen we af van een eenzijdig straatbeeld.
- Meer communicatie over de meerwaarde van biodiversiteit en waarom we anders beheren. Hiermee willen we klachten en meldingen verminderen.

3.4 Waardevolle en prettige leefomgeving

Een belangrijk doel is het in stand houden en versterken van landschapskarakteristieken. We dragen bij aan de beleving en de herkenbaarheid van het Limburgse landschap, zelfs in de bebouwde omgeving, door het planten van gebiedseigen boomsoorten in de verschillende deelgebieden. In de bebouwde omgeving is voldoende groen en ruimte voor bewegen, sporten en spelen. Groen draagt bij aan minder stress, gezonde lucht en een gezonde levensstijl.

Wat doen we nu al?

- Behouden en versterken van recreatieve routes.
- Bomen aanplanten van de eerste grootte (hoger dan 12 meter) op plekken waar ruimte is. Ook vergroenen op plekken met beperkte ruimte maar dan met kleinere boomsoorten.
- Het onderscheiden en herkenbaar maken van de verschillende landschapstypen door soortkeuze. Op plaatsen waar herkenbaarheid van het landschap prioriteit heeft kiezen we voor soorten die van oudsher voorkomen. Op andere plaatsen kunnen ook andere soorten voorkomen, om zo monocultuur van soorten te beperken.

Wat willen we bereiken?

- Herstel historisch karakter, zoals het aanplanten van inheems groen in de vorm van singels waar dat typerend is aan het landschap.
- Behouden en zichtbaar maken van bomen met historie (bomenverhalen of bomen die geschiedenis vertellen).
- Behouden en versterken van cultuurhistorische dorpsgezichten en ensembles.
- Groene prettige leefomgeving waarbij iedereen binnen de gemeente groen in de nabijheid van zijn/haar woning heeft.

Wat gaan we hiervoor doen?

- Aanplanten van bomen die passen in het cultuurhistorisch beeld van onze kernen en het buitengebied.
- Uitzetten van een bomenroute langs karakteristieke en waardevolle bomen.
- Samenwerking intensiveren met stakeholders in het landschap of stedelijk gebied (o.a. heemkundeverenigingen, stichting kruisen en kapellen etc.).
- Toepassing van de 3-30-300 regel bij ruimtelijke ontwikkelingen en deze verankeren in de Omgevingsvisie. Deze regel houdt in dat inwoners minimaal 3 bomen zien vanuit hun woning, een wijk minimaal voor 30% uit bladerdek/boomkronen bestaat en er binnen 300 meter vanaf de woning een groene ruimte of parkomgeving bereikbaar is.

Wat betekent dit voor de inwoners van Echt-Susteren?

- Inwoners leven in een gezondere omgeving; meer schaduw, minder ziekten en aantastingen, meer variatie in boomsoorten (beeld en beleving).
- Meer communicatie over herkenbare en karakteristieke bomen.
- Aandacht voor een veranderend straatbeeld, met name door de variatie aan boomsoorten.

4. Bomenstructuur

4. Bomenstructuur

De bomenstructuur is het raamwerk dat de basis vormt voor behoud en ontwikkeling van het bomenareaal in de gemeente. Het doel van de bomenstructuur is het in stand houden van de belangrijkste bomenstructuren, versterken van de huidige landschaps- en dorpskarakteristieken en bij te dragen aan de ruimtelijke kwaliteit van toekomstige ontwikkelingen. Onderstaande paragrafen beschrijven de achtergrondinformatie waarop de boomstructuurkaart gebaseerd is.

4.1 Ontstaan landschap

Geomorfologie
Klimatologische veranderingen, de Maas en de wind zijn de belangrijkste krachten geweest voor de vorming van het landschap in Echt-Susteren. Als reactie op de klimaatwisselingen sneed de Maas zich herhaaldelijke in, waarbij dalen en terrassen zijn gevormd. Doordat dit proces over vele honderdduizenden jaren heeft plaatsgevonden zijn meerdere terrasniveaus gevormd, waarbij de oudste terrassen het hoogste zijn gelegen (bijvoorbeeld het Koningsbosch). Tussen de terrassen door stroomt de Geleenbeek en Roode Beek.

Naast de geomorfologische ondergrond en de invloeden van weer, wind en water heeft ook de mens een grote invloed gehad op de huidige verschijningsvorm van het landschap. Vooral de verschillende vormen van occupatie en ontginning zijn van invloed geweest op het landschap en de positie van de bomen. Het landschap in de gemeente valt onder het rivierterrasontginningen landschap. Op basis van de geomorfologische kenmerken en landschappelijke structuren is het rivierterrasontginningen landschap op te delen in drie deelgebieden: het laagterras (Maasdal), middenterras (agrarisch cultuurlandschap) en het hoogterras (bosgordel) (figuur 4.1). In Bijlage 2 is een gedetailleerder overzicht te vinden van de geomorfologische structuren van de deelgebieden.

Meer informatie over het ontstaan van het landschap is te vinden in het RAAP-Rapport 2943. Fraaie landstreken, belangrijke wandelingen en indrukwekkende gedenktekens.

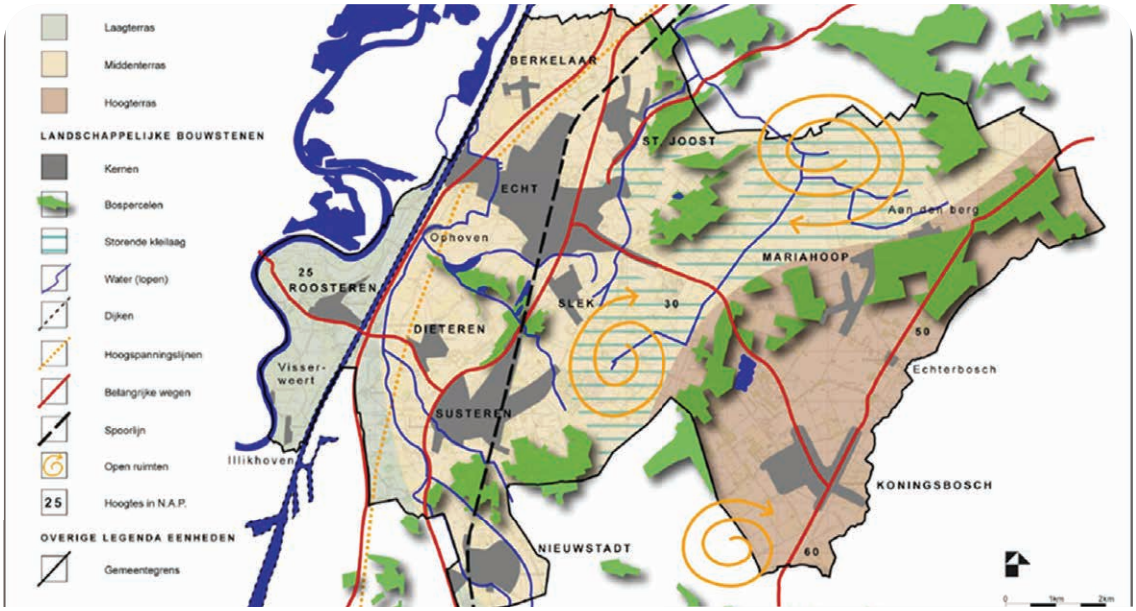

Figuur 4.1: Geomorfologisch en landschappelijke structuren gemeente Echt-Susteren.

Historisch cultuurlandschap
Waar eind 19de eeuw en begin 20ste eeuw veel open groene plekken zijn volgebouwd zijn gelukkig nog karakteristieke plekken uit het verleden terug te vinden. Typisch voor bepaalde plekken binnen de gemeente (zoals in Echt) zijn de diepe (moes)tuinen, maar ook paardenweide, houtwallen en volkstuinen (zoals in Nieuwstadt). Maar ook (restanten van) boomgaarden zijn nog terug te vinden in het landschap (zoals in Ophoven, als cultuurhistorische ensemble). In het lage maasterras zijn resten houtsingels nog waar te nemen. De locatie Abdij Lilbosch is een zeer bijzondere plek om te noemen vanwege de regelmatige wegenstructuur met laanbomen en de monumentale beplantingen buiten de structuren.

Door opgravingen en nader onderzoek is aangetoond dat het grondgebied van de gemeente al voor onze jaartelling werd bewoond. Behoud en versterking van de natuurhistorische en cultuurhistorische elementen zijn uitgangspunten voor de toepassing van bomen op deze plekken. Hieronder staan de belangrijkste natuurhistorische en cultuurhistorische elementen aangegeven en hoe bomen bijdragen aan de zichtbaarheid van deze elementen.

Oude hoeve, landhuizen (Maasdalhoeve) en kastelen
Verspreid in de gemeente zijn oude hoeven en landhuizen te vinden. Ter hoogte van Roosteren en Nieuwstadt staat ook een aantal kastelen. Deze gebouwen zijn vaak voorzien van een oprijlaan met statige bomenrijen, vaak oude bomen en soms ook hoogstamboomgaarden.

Kloosters
Verspreid door de gemeente komen tweekloosters voor, welke getuigen van een gelovige geschiedenis. Rondom deze kloosters staan vaak oude bomen en in sommige gevallen hoogstamboomgaarden. De oude bomen en boomgaarden zijn sfeerbepalend voor de hoeven.

Kruisbeelden, monumenten en kapelletjes
Markante landschapselementen zijn de kruisbeelden, monumenten en kapelletjes op kruisingen en andere opvallende punten. Vroeger werden nagenoeg alle kruisbeelden, monumenten en kapellen gecombineerd met enkele markante bomen. De bomen zorgen voor identiteit, beschutting en herkenbaarheid. Vroeger vormden de bomen samen met de kruisbeelden, monumenten of kapelletjes een heilig element in het landschap.;

Herdenkingsbomen
De herdenkingsboom staat symbool voor bijzondere gelegenheden. Vaak zijn deze bomen in de kernen te vinden. Een herdenkingsboom is beschermd en valt onder de categorie waardevolle boom.

4.2 Stedenbouwkundige structuur

Echt: is wat betreft het aantal inwoners de grootste kern binnen de gemeente Echt-Susteren. In Echt is een aantal deelgebieden aan te wijzen:

- Het centrumgebied kenmerkt zich door een oudere, compacte bebouwing, waardoor de wegprofielen erg smal zijn. De oudere uitbreidingswijken zijn grootschaliger van karakter en ogen wat rommeliger door de onoverzichtelijke infrastructuur in de openbare ruimte.
- In de jongere uitbreidingswijken wordt op sommige locaties planmatig rekening gehouden met het plaatsen van bomen. De bomen staan vaak in ruime plantvakken, zodat ze goed kunnen uitgroeien.
- De historische linten; Hierbij zijn de oude verbindingswegen tussen kernen geleidelijk volgebouwd met een smalle strook bebouwing, georiënteerd op de weg. Kenmerkend voor de lintbebouwing in Echt is de korte afstand tot de weg.

Slek: is een kern ten zuiden van Echt, met alleen oudere uitbreidingswijken. In de straatprofielen is op de meeste plekken voldoende ruimte voor bomen. Opvallend zijn de grote groene plekken in de wijken, die in de meeste gevallen in gebruik zijn als trapveldje met aan de randen enkele platanen.

Sint Joost: is een dorp ten noorden van Echt, dat is ontstaan rond het voormalig Caulitenklooster St. Joes (St. Joost) uit de 13e eeuw. Anders dan in Echt zijn ook de historische lintbebouwingen ruim van opzet. De straatprofielen zijn in de meeste gevallen breed genoeg voor bomen.

Mariahoop: Deze kern bestaat uit niet meer dan enkele straten lintbebouwing. Door de landelijke ligging en de beperkte omvang van deze kern overheerst de landelijke en bosachtige sfeer.

Koningsbosch: Het meest kenmerkende gebouw in Koningsbosch is het klooster uit 1873. Het klooster had een eigen boerderij, landerijen, bakkerij, wasserij en ziekenzaal. Het klooster vormt het hart van de kern. De kern Koningsbosch is opgebouwd uit een verzameling bebouwde linten. Hierbij heeft de bebouwing zich in een smalle strook direct aan de weg ontwikkeld.

Berkelaar: deze kern bestaat uit enkele stroken lintbebouwing, die samenkomen op een kruising. Berkelaar ligt tussen de A2 en het Julianakanaal. De lintbebouwingen zijn op een ruime afstand van de rijbaan gesitueerd, waardoor in de straatprofiel ruimte is voor bomen.

Nieuwstadt: de kern Nieuwstadt is een oude vestingstad. Hierin worden de doorgaande wijkontsluitingswegen begeleid door een bomenstructuur. De toegangswegen tot het centrum worden gekenmerkt door een laanstructuur. De randen van de stad hebben een landschappelijk karakter met opvallende landschappelijke beplantingen.

Susteren: Met name het oude centrum heeft door zijn bebouwing en kleinschaligheid de sfeer van een oude stad. De toegangswegen tot het centrum zijn te herkennen aan de laanstructuur. Deze laanstructuur houdt op ter hoogte van het centrum, doordat de bebouwing hier compacter wordt. Oudere uitbreidingswijken rondom de oude kern, hebben veelal smalle straatprofielen, waar weinig ruimte is voor bomen. Enkele doorgaande wijkontsluitingswegen kennen een boomstructuur. De overige bomen komen verspreid voor op plaatsen waar meer ruimte is in de wijk en vormen groene objecten.

Dieteren: van oorsprong bestond Dieteren uit een burchtheuvel met gracht. Dit is nog deels terug te vinden in de driehoekige hoofdontsluiting van de kern Dieteren, waaraan boerderijen zijn gelegen. Kruisbeelden met opvallende boombeplantingen vormen een markering op de hoekpunten van deze driehoekige structuur. Gezien het landelijk karakter van dit kleine dorp is het privégroen van de boerderijen bepalend voor het groen. De smalle straatprofielen bieden weinig kansen voor straatbomen.

Roosteren/Oud Roosteren: de kernen Roosteren en Oud Roosteren een landschappelijk, agrarische sfeer uit in het van oorsprong open rivierenlandschap. De randen worden met name bepaald door landschappelijke beplanting en beplanting met een landgoedachtige sfeer (nabij Kastelen). In de kern zelf komen enkele accenten van oude beplanting voor ter hoogte van de kerk, begraafplaats en het marktplein. Smalle straatprofielen zorgen ervoor dat er nauwelijks straatbomen aanwezig zijn of kunnen zijn, die de doorgaande structuur kunnen ondersteunen.

Naast de genoemde kernen komen in de gemeente Echt- Susteren vijf buurtschappen voor, elk met enkele tientallen woningen:

- Echterbosch
- Aan den berg
- Ophoven
- Illikhoven
- Vissersweert

4.3 Wegenstructuur

Naast het ondersteunen en versterken van de landschappelijke en stedenbouwkundige structuren, kunnen bomen verkeerskundige structuren ondersteunen. Denk hierbij aan de volgende functies:

- Verkeersbegeleidende functie.
- Verkeersremmende functie.
- Oriëntatiemogelijkheden vergroten.
- Beschutting bieden tegen weer en wind.
- Geluid dempen.
- Kenbaar maken van de historiciteit of het belang van de weg.
- Beeld en sfeer van de weg bepalen.

Het belangrijkste raamwerk van de wegenstructuur in het buitengebied wordt gevormd door de snelweg A2, provinciale wegen en ontsluitingswegen. Voor de provinciale wegen is een visie opgesteld "Groene linten door Limburg", waarin is vastgelegd waar wordt gestreefd naar begeleidende boombeplantingen en waar niet. De wegen buiten de bebouwde kom worden overwegend begeleid door bomenrijen. Binnen de bebouwde kom vormen de wijkontsluitingswegen de belangrijkste wegen voor de verbindingen tussen de wijken en buurten.

4.4 Bomenstructuurkaart

Op basis van de wegenstructuur, stedenbouwkundige structuur en de geomorfologie is de boomstructuurkaart in 2007 tot stand gekomen. Deze boomstructuurkaart is momenteel geactualiseerd en gericht op bomen in zowel stedelijk- als buitengebied. Deze gewenste bomenstructuur omvat bomengroepen en bomenrijen die bijdragen aan de instandhouding van het groene, landelijke karakter, en aan de ervaring van de verschillen in beeld, sfeer en identiteit tussen de kernen en de landschapstypen. Bovendien zijn boomstructuren belangrijk voor ecologische structuren en verbindingszones van diverse diersoorten, zoals vliegroutes voor vleermuizen. In het Natura 2000 gebied Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria hoop komt een beschermde soort voor (de ingekorven vleermuis) die dankbaar gebruik maakt van de beschermde bomen en boomstructuren.

De bomenstructuur bestaat uit vier lagen, een hoofdstructuur, een nevenstructuur, boomgroepen en ambitiestructuur. De boomstructuurkaart is te vinden in het gemeentelijke geo-portaal.

4.4.1 Hoofdstructuren

De hoofdstructuur accentueert de doorgaande (hoofd)wegenstructuur van de kernen, inclusief belangrijke structuren in het buitengebied. De historische linten bestaande uit een combinatie van bomenrijen en bomengroepen. De bomen van de hoofdstructuur zijn vaak grote en oude bomen die daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de beleving van groen, het versterken van de biodiversiteit, herkenbaarheid van wegen en de stedenbouwkundige structuur en het verkoelen van de buitenruimte.

4.4.2 Nevenstructuren

De nevenstructuren accentueren de wijkstructuurwegen en wegen in het buitengebied. Een straatbeeld met bomen verhoogt de aantrekkelijkheid van een straat, draagt bij aan een gezonde leefomgeving voor mens en dier en verhoogt de woningwaarde. Ook bomen in het buitengebied hebben een landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische betekenis.

4.4.3 Boomgroepen

Bomen op onder andere overhoeken, pleinen en parken zijn als structuurbepalende bomen gemarkeerd (boomgroepen). Op deze plekken staan bomen die de ruimte hebben om groot en oud te worden. In parken en groengebieden staan vaak meerdere boomgroepen en/of grote solitaire bomen. Deze bomen dragen niet alleen bij aan de groene uitstraling van de gemeente, maar ook aan de biodiversiteit, het klimaat en het opvangen van wateroverlast.

4.4.4 Ambitie structuren

De ambitie structuren omvatten locaties waar structuren onderbroken of helemaal niet aanwezig zijn. Dit zijn locaties waar we in de toekomst wel bomen willen gaan planten. Hier zoeken we verbinding op tussen (onderbroken) houtsingels in het buitengebied, eigendommen van derden als ook gemeentelijke eigendommen. Daarnaast geven de ambitiestructuren ook te ontwikkelen structuren binnen de bebouwde kom weer. Op de bomenstructuurkaart zijn de ambitiestructuren weergegeven met een stippellijn. Deze nieuwe structuren dragen bij aan de thema's: leefbaarheid, klimaat en ecologie en zijn tot stand gekomen op basis van:

- **Sterk bebouwde plekken**: Plekken binnen de bebouwde kom met veel verstening en weiniggroene beleving en waar vaak hittestress en wateroverlast ervaren wordt. Vaak zijn de kansen voor bomenaanplant vrij beperkt in sterk bebouwd gebied waar ook veel kabels en leidingen onder de grond liggen. Enkele bebouwde plekken waar wel ruimte is voor bomen zijn weergegeven op de kaart als ambitiestructuur. Indien er een herinrichting van deze versteende plekken plaatsvindt integreren we groen mee aan de voorkant.

- **Versnipperend groen**: plekken waar groen en bomen versnipperd in het landschap te vinden zijn. Deze versnippering heeft als gevolg dat dieren en insecten vaak opgesloten zitten in een bepaald gebied, waardoor er weinig wisseling van genen plaatsvindt met als langdurig gevolg een zwakkere populatie. Om die gevolgen te beperken willen we verschillende bosgebieden en bosschages met elkaar verbinden door nieuwe boomstructuren, met name in het buitengebied, aan te leggen. Maar ook door bestaande versnipperde structuren te versterken.

5. Omgang met bomen in de openbare ruimte

5. Omgang met bomen in de openbare ruimte

De gemeente is zuinig op de bomen die in de openbare ruimte staan. Dat laten we zien door zorgvuldig boombeheer, een eenduidige aanpak bij overlast en hindermeldingen en het maken van duidelijke afspraken over hoe wij vinden dat onze bomen geplant en beheerd moeten worden. Het 'Handboek bomen' is hierbij de leidraad.

5.1 Boomveiligheid

Bomen zijn levende organismen die verouderen, ziektes kunnen hebben en (soms onzichtbaar) zwakke plekken ontwikkelen. Dit brengt risico's met zich mee voor de veiligheid. In bebouwde gebieden en langs wegen is dit risico hoger, omdat veel mensen gebruik maken van deze gebieden. De gemeente heeft, net zoals iedere boomeigenaar in Nederland, een zorgplicht. In deze paragraaf is toegelicht hoe deze zorgplicht wordt uitgevoerd.

5.1.1 Zorgplicht

Elke boomeigenaar in Nederland heeft een zogenaamde zorgplicht. Deze wettelijke zorgplicht (Burgerlijk Wetboek art. 6:162) houdt in dat elke eigenaar maatregelen moet nemen om de veiligheid van zijn/haar bomen te borgen. Een nalatige eigenaar kan verantwoordelijk worden gehouden voor de schade die zijn boom veroorzaakt.

De zorgplicht kan worden ingedeeld in drie typen:

- **Algemene zorgplicht**: De boomeigenaar onderhoudt regelmatig zijn bomen en controleert op voorzienbare gebreken. Vervolgens wordt onderhoud uitgevoerd om de gebreken te verhelpen.

- **Verhoogde zorgplicht**: een verhoogde zorgplicht houdt in dat bomen nog frequenter gecontroleerd worden (1x per jaar). Ook de toestand vantoestand van een boom (bijv. een hoge leeftijd, of bomen met een zichtbaar gebrek) kan leiden tot een verhoogde zorgplicht.

- **Onderzoeksplicht**: Als de aard/omvang van het gebrek niet geheel duidelijk is wordt door middel van een aanvullend onderzoek het risico vastgesteld. Vervolgens is het aan de eigenaar van de boom om gerichte maatregelen te nemen om een eventueel voorzienbaar risico voldoende te verminderen.

5.1.2 Boomveiligheidscontroles (BVC)

Jaarlijks wordt een deel van het gemeentelijke bomenareaal gesnoeid en geïnspecteerd door middel van een boomveiligheidscontrole. Daarmee voldoet de gemeente aan de algemene zorgplicht. Bij bomen binnen de kernen en langs verbindingswegen (buitengebied) gebeurt dit 1 keer per 3 jaar. Bij de overige bomen in het buitengebied is dit 1 keer per 5 jaar. Door de cyclische werkwijze wordt elk jaar een andere groep bomen geïnspecteerd en gesnoeid.

Naast deze 3 tot 5 jaarlijkse snoei/inspectie worden de bomen met een verhoogd risico voor de veiligheid jaarlijks extra gecontroleerd. Indien nodig vindt nader onderzoek plaats of worden maatregelen uitgevoerd.

5.2 Bomen en werkzaamheden

Beschadigingen aan bomen zijn vaak onomkeerbaar en kunnen de boom verzwakken. Het is daarom belangrijk dat wanneer werkzaamheden plaatsvinden, bomen beschermd worden . Bij aanbestedingen en ontwikkelingen in de openbare ruimte worden daarom de richtlijnen uit het Handboek Bomen (zie figuur 7.1) voorgeschreven en wordt hierop gehandhaafd. Daar waar bomen tijdens of na werkzaamheden toch gekapt worden of onherstelbaar beschadigd zijn, wordt dit gezien als illegale kap. Daarbij treedt de schaderegeling illegale kap uit paragraaf 6.1.5 in werking.

5.3 Ziekten en aantastingen bij bomen

Boomziekten en aantastingen kunnen individuele bomen of een groot deel van het bomenbestand ernstige schade toebrengen. Grootschalige uitval van bomen of verspreiding van ziekten/aantastingen moet voorkomen worden. Daarom wordt bij de aanplant van nieuwe bomen minimaal rekening gehouden met:

- Aanplant van een verscheidenheid aan boomsoorten ter voorkoming van monoculturen (soort, leeftijd).
- Toepassen van sortiment wat resistent of minder gevoelig is voor specifieke ziekten/aantastingen.
- Verbetering van groeiomstandigheden zodat bomen zich op een gezonde manier kunnen ontwikkelen en minder snel vatbaar zijn voor ziekten, plagen en aantastingen.

Bij de bestrijding van ziekten en aantastingen in bestaande bomen is de mate van gevaarzetting of overlast in de omgeving bepalend voor de te nemen maatregelen. In bijlage 4 zijn de meest voorkomende ziekten en aantastingen beschreven met daarbij de maatregelen die preventief en curatief ingezet worden.

5.4 Hinder en overlast

Bomen leveren ons veel op, maar geven soms ook ongemakken. Meldingen die bij de gemeente binnen komen gaan bijvoorbeeld over belemmering van uitzicht, blad- en vruchtval of aanwezigheid van dood hout in de boomkroon. Op de eerste plaats wil de gemeente de bomen zo veel mogelijk behouden tenzij ongemakken zo ingrijpend zijn dat bomen beter vervangen of verwijderd kunnen worden. Deze afweging moet zo transparant en eenduidig mogelijk gemaakt worden, waarbij het algemeen belang voor het individuele belang gaat. Daarom is een afwegingskader (bijlage 5) opgesteld om de lasten (mate van hinder en overlast) af te wegen tegen de baten van bomen.

Top 5 van meest voorkomende meldingen in 2023

1. Veiligheid (uitzicht, ziekte, omgevallen boom of tak) (30 meldingen)
2. Snoeien (hinder) (25 meldingen)
3. Overlast door vruchten, plak of bloesem (11 meldingen)
4. Aanwezigheid dode boom of dode takken (3 meldingen)
5. Gewenste aanplant nieuwe boom (3 meldingen)

5.4.1 Draagvlak creëren om overlastervaring te verminderen

Inwoners zijn zich vaak minder bewust van de positieve aspecten van een boom. Door hen hierover goed te informeren neemt het begrip toe en daarmee het draagvlak. Een gevolg hiervan is dat de overlastervaring wordt verminderd. Bij concrete meldingen over overlast, is het belangrijkste middel om tijdig in gesprek te gaan met inwoners die deze overlast ervaren en keuzes uit te leggen.

De gemeente informeert inwoners via duidelijke communicatie (folder of infographic) over de positieve aspecten van bomen. typen overlast die ervaren kunnen worden en welke maatregelen de gemeente neemt of de inwoner zelf kan nemen om de overlast te beperken of geheel weg te nemen. Het laat onverlet dat er niet altijd een pasklare oplossing bestaat voor problemen en hinder met bomen. Dit kan te maken hebben met bijvoorbeeld een verkeerde boomsoortkeuze in het verleden op een bepaalde plek, waardoor een boom bijvoorbeeld te groot is voor de locatie waar hij staat. De gemeente leert hiervan, waardoor in toekomstige situaties problemen worden voorkomen. Een voorbeeld hiervan is dat er geen druipende bomen geplant worden bij parkeerplaatsen, of eikenbomen binnen de bebouwde kom. Ook wordt rekening gehouden met de grootte van de boom en de maatvoering van een straat, zowel boven-als ondergronds en de noodzakelijke omlooptijd op basis van de functie. Het kader overlast en hinder bomen is digitaal na te lezen via www.echt-susteren.nl/bomenbeleid.

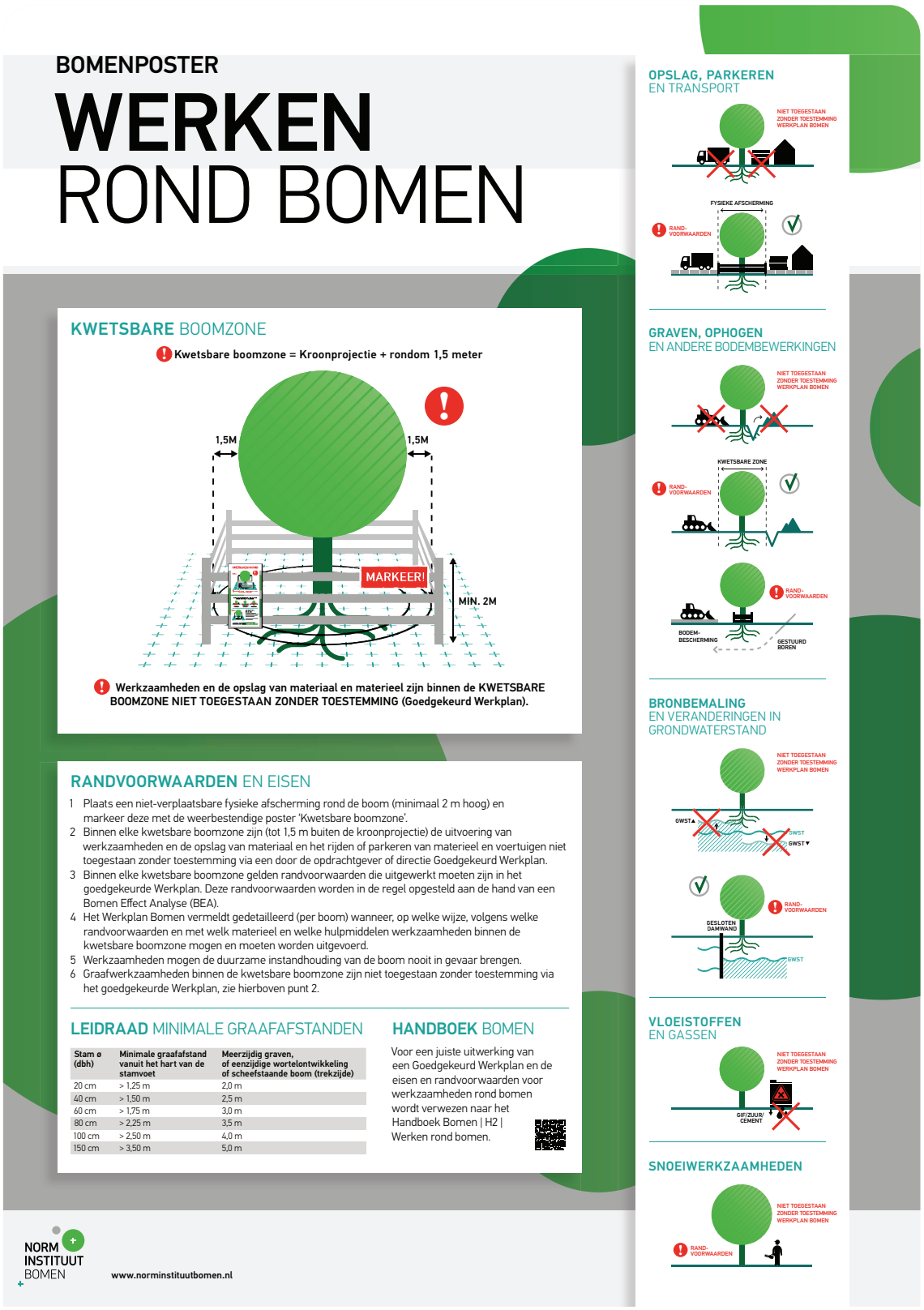

Figuur 5.1: Bomenposter, werken rond bomen.

5.4.2 Afwegingskader

Ons uitgangspunt is om gezonde bomen zo lang mogelijk te behouden. Echter kunnen bomen, mede door bepaalde keuzes uit het verleden, voor overlast zorgen. Deze overlast wordt door iedereen anders ervaren en is daarom subjectief. Met dit afwegingskader heeft de gemeente een uniform en meetbaar instrument om de overlast door gemeentelijke bomen zo objectief mogelijk te kunnen beoordelen. Vervolgens worden op basis hiervan acties ondernomen om overlast zo veel mogelijk weg te nemen (zie voorbeelden hieronder), waarbij altijd het uitgangspunt is om de boom te behouden.

1. Natuurlijke factoren

Bij levende organismen zoals bomen hoort een aantal factoren die te maken hebben met de natuurlijke levenscyclus van een boom. Denk daarbij aan blad- vruchtval, bloesem en pollen. Bij een boom horen natuurlijk ook andere natuurlijke factoren zoals dieren, insecten die zich hierin vestigen en overlast (kunnen) geven in de vorm van herrie, uitwerpselen, druppen (luis) of jeuk (eikenprocessierups). Deze mogelijke overlast is inherent aan bomen in de openbare ruimte en zal in een bepaalde mate? geaccepteerd moeten worden. In extreme gevallen van overlast zijn oplossingen denkbaar in de vorm van vegen, schoonspuiten of preventief behandelen. Daarom zijn dergelijke factoren geen directe reden voor de gemeente om bomen te verwijderen. curatief ingezet worden.

Wist u dat: bomen een positief effect hebben op het sociale gedrag van mensen.

2. Maatwerk- schaduw of doorschietende wortels

Bij meldingen zoals schaduwwerking of doorschietende wortels is geen situatie hetzelfde. Een rechter oordeelt pas dat sprake is van hinder als iemand bijna geen daglicht meer krijgt in het belangrijkste woonvertrek. Bezonning van een tuin wordt door een rechter niet relevant geacht. Bij de beoordeling van schaduwklachten zijn de ernst, mate en duur belangrijk. Bij doorschietende wortels wordt verwezen naar het wortelkaprecht. Een inwoner mag wortels die op zijn perceel aanwezig zijn verwijderen mits er geen instabiliteit of conditieverlies van de gemeentelijke boom optreedt.

Bij de afweging kap versus behoud van een boom spelen daarnaast de volgende onderwerpen een rol:

- De status van de boom: waardevolle bomen en structuren (hoofd, neven en boompleinen) zijn het belangrijkste groene kapitaal van de gemeente. De wens bestaat om die bomen zo oud en groot mogelijk te laten worden. Voortijdig rooien of ingrijpen door bijvoorbeeld kroonreductie (flink snoeien van de boomkroon) is hierbij niet gewenst.
- Kosten: is er sprake van een eenmalige investering met een blijvend (goedkoper) resultaat) of betreft het een maatregel met een repeterend karakter die de onderhoudskosten structureel laten oplopen, zoals bijvoorbeeld bij knotbomen.

Wanneer is dit kader niet van toepassing?

Overlast van particuliere bomen wordt in dit kader niet meegenomen. Ook is dit kader niet van toepassing in het geval van economische schade (bedrijfsmatig). In het geval van economische schade zal de vakafdeling BOR (Beheer Openbare Ruimte), Cluster groen de situatie beoordelen. Ook hier is het uitgangspunt om bomen zo lang als mogelijk te behouden.

Stappenplan

Ons uitgangspunt is om gezonde bomen zo lang mogelijk te behouden. Echter kunnen bomen, mede door bepaalde keuzes uit het verleden, voor overlast zorgen. Het verminderen van overlast begint door in gesprek te gaan met inwoners die overlast ervaren en het geven van voorlichting en/of een duidelijke toelichting op de situatie. De tweede stap is het beoordelen en uitvoeren van maatregelen die de overlast beperken of wegnemen, zoals het vergroten van een boomspiegel, verbeteren van de groeiplaats? of het snoeien van de boom. Indien deze maatregelen niet het gewenste resultaat opleveren, wordt het waarderingsmodel gebruikt om de mate van overlast en de boomwaarde per situatie op een eenduidige en objectieve manier te beoordelen. Uit deze beoordeling volgt dan de conclusie; de boom blijft staan of wordt gekapt (en eventueel vervangen).

Hieronder is dit stappenplan in een stroomschema uitgewerkt. Om dit stappenplan goed te doorlopen is het belangrijk dat de juiste informatie beschikbaar is, zoals:

- Locatie boom
- Type(n) overlast
- Hoeveel/welke inwoners ervaren de overlast?
- Welke maatregelen zijn mogelijk waarbij de overlast wordt opgelost en de boom behouden blijft?

Het waarderingsmodel met toelichting van de overlast en boomwaarde beoordeling is uitgewerkt in bijlage 3.

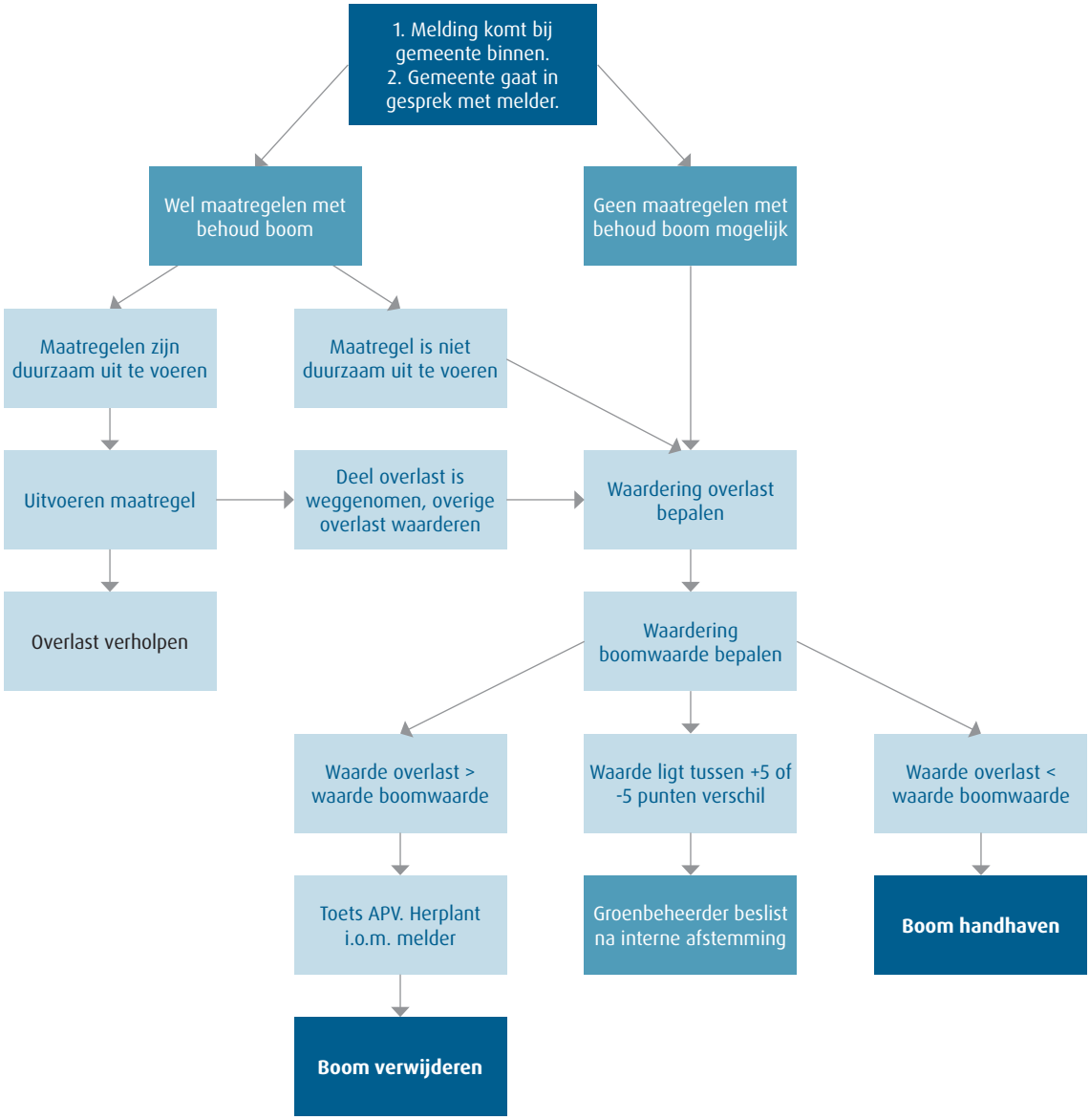

6. Beschermen van bomen tegen kap

6. Beschermen van bomen tegen kap

In de bomennota 2007 is de deregulering van het kapbeleid ingezet door te gaan werken met een waardevolle bomenlijst. De bomen op deze lijst zijn kapvergunningplichtig, bomen buiten deze lijst zijn kapvergunningsvrij. Deze werkwijze heeft zich in de afgelopen jaren bewezen als zeer efficiënt en effectief. Op detailniveau zijn echter wel enkele aanscherpingen noodzakelijk om het kapbeleid toekomstbestendig en werkbaar te houden. Dit betreft de actualisatie van de herplant- en compensatie plicht, de (her)introductie van de schaderegeling bij illegale kap en het vereenvoudigen van de tegemoetkomingsregeling.

6.1 Kapbeleid

Het gemeentelijk kapbeleid is bedoeld om bomen met een belangrijke waarde of functie te beschermen. Specifieke bomen en boomstructuren die beschermd moeten worden zijn aangewezen als kapvergunningsplichtige bomen (6.1.1). Bomen die geen beschermde status hebben kunnen zonder kapvergunning gekapt worden. Wel kan hierop ook andere wet- en regelgeving van toepassing zijn bijv. vanuit de Wet natuurbescherming (Wnb).

6.1.1 Kapvergunningsplichtige bomen

Bomen die zijn opgenomen op de waardevolle bomenlijst of zijn aangewezen als boomstructuur worden door middel van het kapbeleid beschermd. Alle bomen die deze bescherming genieten zijn inzichtelijk gemaakt op een waardevolle bomenkaart. Deze bestaat uit:

- Solitaire bomen (punten): individuele bomen die volgens de beoordelingscriteria (afkomstig uit de bomennota 2007) voldoende punten scoren om als waardevolle boom opgenomen te worden.
- Boomgroepen (vlakken): Een cluster van bomen of boompunten die vanwege hun vorm of omvang waardevol zijn voor de omgeving. Bijvoorbeeld vanwege historie, groenzones in de woongebieden of landschappelijke waarde.
- Boomstructuren (lijnen): Bomen die als lijnelement zijn aangeplant en als belangrijke hoofd-, neven of ambitie structuur zijn aangewezen (zie hoofdstuk boomstructuur).

Kapvergunningsplicht tenzij

De bescherming van boomgroepen en boomstructuren is op de eerste plaats gericht op het in stand houden van het groeps- of lijnelement. Wanneer zich binnen de groep of structuur één of meerdere bomen bevinden die staan te kwarren, dood zijn of waarbij uit de boomveiligheidscontrole blijkt dat deze niet levensvatbaar zijn. Dan vervalt de kapvergunningsplicht en kunnen de bomen zonder kapvergunning gekapt worden.

Hetzelfde principe is van toepassing bij solitaire waardevolle bomen. Als men voorafgaand aan de kap een herbeoordeling laat uitvoeren en de boom niet meer voldoende punten scoort om op de waardevolle bomenlijst te blijven staan vervalt ook hier de kapvergunningsplicht. Deze herbeoordeling wordt altijd door een medewerker of vertegenwoordiger van de gemeente op locatie uitgevoerd. Betreft het hier een gemeentelijke waardevolle boom, dan blijft de herplantplicht van toepassing.

6.1.2 Bomen en zonnepanelen

Vanwege de huidige verduurzamingsambities van veel huiseigenaren krijgt de gemeente steeds vaker verzoeken om bomen te snoeien of kappen in verband met het plaatsen van zonnepanelen. Als gemeente stellen we het algemeen belang van bomen boven het individuele belang. Daarom wordt in bestaande situaties geen gehoor gegeven aan een kap of snoeiverzoek.

Bij de inrichting van de openbare ruimte in nieuwbouwwijken, of op nieuwbouwlocaties waar nog geen bomen staan wordt natuurlijk wel rekening gehouden met de plaatsing van bomen ten opzichte van zonnepanelen. Bij reconstructies in de openbare ruimte worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd mits de boom op exact dezelfde locatie terug komt. Wanneer bomen op dezelfde locatie terug kunnen komen wordt uitgegaan van een bestaande locatie en worden er geen maatregelen genomen.

Aan de overlast door bomen bij zonnepanelen is geen weging gehangen in het waarderingsmodel overlast en boomwaarden (bijlage 5).

6.1.3 Overige (functionele) bomen

Het aanwijzen van bomen waarvoor een kapverguningsplicht geldt wil niet zeggen dat alle andere bomen vogelvrij zijn. Ook de bomen die niet kapvergunningplichtig zijn willen we behouden omdat ze bijdragen aan een goed en gezond leefklimaat. Het voornemen tot kap van een gemeentelijke boom wordt daarom altijd getoetst aan het afwegingskader (paragraaf 5.4.2). Voor private bomen die niet zijn opgenomen op de waardevolle bomenlijst hoeft geen kapvergunning aangevraagd te worden. Deze bomen kunnen zonder kapvergunning of melding gekapt worden.

Wel is soms andere wet- en regelgeving van toepassing die beperkingen oplegt voor het kappen van bomen, houtwallen en andere (landschaps)elementen met bomen. Dit moet afzonderlijk beoordeeld worden bij de betreffende overheidsorganisatie. Een voorbeeld hiervan is de Wet natuurbescherming (Wnb). In de Wnb is de bescherming van flora en fauna vastgelegd. Hierin zijn o.a. bepalingen opgenomen voor de beschermen van leefgebieden van vogels, vleermuizen etc. of de bescherming van bosgebieden/bomenlanen. Dit kan restricties geven voor het kappen van bomen ook al zijn deze binnen de gemeentelijke regelgeving niet kapvergunningsplichtig. De boomeigenaar is zelf verantwoordelijk voor het naleven van deze wet- en regelgeving.

6.1.4 Herplant en financiële compensatie

Als een boom die op de waardevolle bomenlijst of in een waardevolle boomstructuur staat wordt gekapt, geldt in alle gevallen een herplantplicht. Bij voorkeur plant de aanvrager op dezelfde plek een nieuwe boom terug. Echter is herplant op dezelfde plek niet altijd mogelijk. Bij het indienen van een vergunningsaanvraag voor kap dient de aanvrager aan te geven of herplant op dezelfde locatie mogelijk is. Is dit niet mogelijk, dan moet de aanvrager een voorstel doen voor een andere locatie of aangeven te kiezen voor financiële compensatie. De gemeente kan dan besluiten om herplant op een andere locatie toe te staan of financiële compensatie op te leggen.

Bij herplant of financiële compensatie zijn onderstaande eisen van toepassing:

Herplanten waardevolle bomen

- Bij voorkeur aanplant op dezelfde locatie als waar de boom gekapt is;
- De boomsoort wordt door de gemeente vastgesteld;
- De stamomtrek van de terug te planten boom is minimaal 20-25 cm;
- De ondergrondse groeiplaats moet geschikt zijn of geschikt worden gemaakt om de boom minimaal 60 jaar oud te laten worden;
- Aanplant van de boom vindt plaats volgens de richtlijnen uit het handboek bomen;
- Inboet is gedurende een periode van drie jaar na aanplant verplicht. De verantwoordelijkheid en daarmee gemoeid zijnde kosten liggen bij de aanvrager van de kapvergunning;
- De herplant moet binnen twee kalenderjaren plaatsvinden.

Financiële compensatie

De hoogte van de financiële compensatie is gelijk aan de vervangingswaarde van de te kappen boom. Deze wordt bepaald volgens onderstaande tabellen.

Boomcategorie	Maximale investering	5e jr	10e jr	15e jr	20e jr	30e jr
Waardevol	2x actuele boomwaarde	€ 2.000	€ 2.500	€ 3.250	€ 4.000	€ 6.250
Waardevol in structuur	1x actuele boomwaarde	€ 2.000	€ 2.500	€ 3.250	€ 4.000	€ 6.250
Functioneel	1/2 x actuele boomwaarde	€ 1.750	€ 2.250	€ 2.750	€ 3.500	€ 5.500
Functioneel met beperkte groeiplaats	nihil	€ 1.500	€ 2.000	€ 2.500	€ 3.250	€ 2.750

Voorbeeld 1: Een waardevolle boom van 70 jaar oud in een park wordt bedreigd door nieuwbouw. De geplande nieuwbouw is tot in de kroon van de boom gesitueerd. De actuele boomwaarde volgens de tabel is € 31.750. Volgens de toetsnorm ligt de investeringsdrempel op 2x de actuele boomwaarde, dus op € 63.500, -. Verplanten van de boom kost € 35.000. Dit is beduidend lager dan de toetsnorm en dus is de investering gerechtvaardigd om de boom te verplanten.

Voorbeeld 2: Een straat in een wijk wordt gereconstrueerd. Het aantal parkeerplaatsen wordt uitgebreid. Nu staat er een functionele boom van 40 jaar oud direct tegen een gepland parkeervak. De actuele boomwaarde volgens de tabel is € 8.250. Volgens de toetsnorm ligt de investeringsdrempel op ½ x de actuele boomwaarde, dus op € 4.125. Maatregelen om de boom te handhaven zoals ondergrondse boomvoorzieningen komen uit op € 7.500. Hiermee wordt dus bepaald dat handhaving van de boom niet gerechtvaardigd is en verwijderd mag worden. Zinloze investering in deze boom wordt dus voorkomen.

Boomcategorie	Maximale investering	40e jr	50e jr	70e jr	100e jr	120e jr
Waardevol	2x actuele boomwaarde	€ 9.500	€ 14.250	€ 31.750	€ 28.500	€ 23.000
Waardevol in structuur	1x actuele boomwaarde	€ 9.500	€ 14.250	€ 31.750	€ 28.500	€ 23.000
Functioneel	1/2 x actuele boomwaarde	€ 8.250	€ 8.000	€ 7.500	€ 4.750	nihil
Functioneel met beperkte groeiplaats	nihil	€ 2.250	nihil	-	-	-

6.1.5 Schaderegeling illegale kap

We spreken over illegale kap wanneer een boom die als waardevolle boom is aangemerkt zonder kapvergunning wordt gekapt of onherstelbaar wordt beschadigd. Wanneer de kap of schade wordt geconstateerd maakt de gemeente hiervan melding en laat hiervan een proces-verbaal opstellen. De gemeente verzameld bewijsmateriaal en bij voorkeur wordt eerst het gesprek aangegaan met de veroorzaker. Vervolgens zal een verklaring worden opgenomen van degene die de schade of kap heeft gepleegd. Deze opname wordt verricht door de Omgevingsdienst MER.

Vervolgens maakt een geregistreerd boomtaxateur (aangesloten bij de NVTB, Nederlands verbond van Boomtaxateurs) een schadetaxatie. De taxatie vindt plaat op basis van het Rekenmodel boomwaarde (ook wel methode NVTB genoemd), deze is juridisch bindend. Na schadevaststelling wordt de aansprakelijkheidstelling naar de veroorzaker verzonden om de schade (boomwaarde, de kosten voor het opstellen van het rapport door de boomtaxateur, kosten voor herplant en een boete voor illegale kap) te verhalen.

Ook bij illegale kap geldt een herplantplicht, waarbij de eisen en financiële compensatie uit sub-paragraaf 6.1.4 van toepassing zijn.

6.2 Tegemoetkoming particuliere eigenaren waardevolle bomen

Waardevolle bomen zoals vermeld op de bomenlijst zijn vaak de oudere en bijzondere bomen binnen de gemeente. Door het vaststellen van de bijzondere waarde van deze bomen wordt de eigenaar feitelijk ook een beperking opgelegd. De beperking komt er op neer dat hun boom niet zonder meer gekapt mag worden. Omdat deze bomen van groot maatschappelijk belang zijn en een belangrijke bijdrage leveren aan ecosysteemdiensten en de beleving van de (publieke) ruimte, ondersteunt de gemeente de particuliere eigenaren van waardevolle bomen die op de bomenlijst staan vermeld. Zij doet dit op twee manieren:

- Boomveiligheidscontrole
- Vervolgmaatregelen

Zo wordt een positieve stimulans gegeven om zorgvuldig met deze levende ‘monumenten’ om te gaan. De spelregels om in aanmerking te komen voor een bijdrage evenals een voorbeeld van een overeenkomst die tussen eigenaar en gemeente wordt opgemaakt zijn in bijlage 6 terug te vinden.

De ondersteuning wordt gefinancierd uit de beheerbegroting onderdeel bomennota. Indien deze kostenplaats ontoereikend om alle in een bepaald ingekomen aanvragen tegemoet te komen worden deze naar rato beschikbaar budget en op volgorde van binnenkomst behandeld. De bijdrageregeling is niet van toepassing op de ‘normale’ natuurlijke factoren van een boom. Voor het ruimen van blad, uitgewaaide takken, bestrijding van luizen of eikenprocessierups kan geen vergoeding worden aangevraagd.

Boomveiligheidscontrole (BVC)

Alle boomeigenaren hebben een zorgplicht voor hun bomen (5.1.1) dit geldt ook voor particuliere eigenaren. Zij zijn dan ook zelf verantwoordelijk om hun eigendom, de waardevolle boom, veilig in stand te houden. Voorheen was het voor particuliere eigenaren mogelijk hun waardevolle boom door de gemeente te laten inspecteren, op het moment dat de gemeente ook haar eigen bomen liet inspecteren. Dit proces is door de gemeente als erg omslachtig en administratief uitdagend ervaren en daarom is gekozen voor een aangepaste werkwijze hiervoor.

De aangepaste bijdrageregeling is als volgt ingericht:

- Particuliere boomeigenaar is zelf verantwoordelijk voor het laten uitvoeren van een inspectie. Door de gemeente kan hiervoor een shortlist van onafhankelijke boomdeskundigen/inspecteurs vrijblijvend worden aangereikt.
- Wanneer uit de inspectie blijkt dat onderhoudsmaatregelen nodig zijn om de boom veilig te houden, wordt hiervoor door de boomdeskundigen offerte uitgebracht aan de gemeente.
- Gemeente bepaalt op basis van de bijdrageregeling (bijlage 6) welk deel van de kosten uit het budget van de bijdrageregeling betaald kan worden.
- Vervolgens is het aan de boomdeskundige om samen met de boomeigenaar afspraken te maken over verrekening van de resterende kosten.
- Na uitvoering van de maatregelen stuurt de boomdeskundige zijn factuur voor het tegemoet-gekomen bedrag naar de gemeente.

6.3 Bescherming bomen en Burgelijk Wetboek

In het Burgerlijke Wetboek (boek 5, artikel 42, lid 1 en 2) is vastgelegd dat een verwijderingsrecht van toepassing is wanneer een boom binnen 2 meter en heesters en hagen binnen 0,5 meter van de erfgrenslijn staan, tenzij in een lokale verordening (bijv. APV) is opgenomen dat een kleinere afstand is toegelaten. In de APV van de gemeente Echt-Susteren is hiervoor geen afwijking voor opgenomen, met als gevolg dat bomen die binnen 2 meter van de erfgrenslijn staan minder goed beschermd worden. Bij actualisatie van de APV wordt daarom gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de afstand te verkleinen tot 0.5 meter voor bomen en nihil voor heesters en hagen.

Wist u dat: een boom net zo verkoelend kan werken als 10 airco's?

7. Inrichtingsrichtlijnen

7. Inrichtingsrichtlijnen

Dit hoofdstuk gaat in op de inpassing van onze bestaande bomen en de ontwikkeling van nieuwe bomen. Kader en handvaten voor de toepassing van bomen in de openbare ruimte zijn opgenomen in het Handboek Bomen. Dit is in de vakwereld een geaccepteerde landelijke werkwijze waarvan de gemeente licentiehouder is.

7.1 Kwaliteit versus kwantiteit

Deze bomennota kent meerdere belangrijke doelen die we samen willen bereiken. Zo willen we meer bomen aanbrengen in onze gemeente, een duurzaam, divers en klimaatbestendig bomenbestand en zorgvuldiger omgaan met het behoud van bestaande bomen. Bij de inrichting en het beheer zijn het Handboek Bomen en de uitgangspunten van het CROW leidend. Hierbij streven we altijd naar kwaliteit boven kwantiteit. In figuur 7.1 en 7.2 is dat weergegeven.

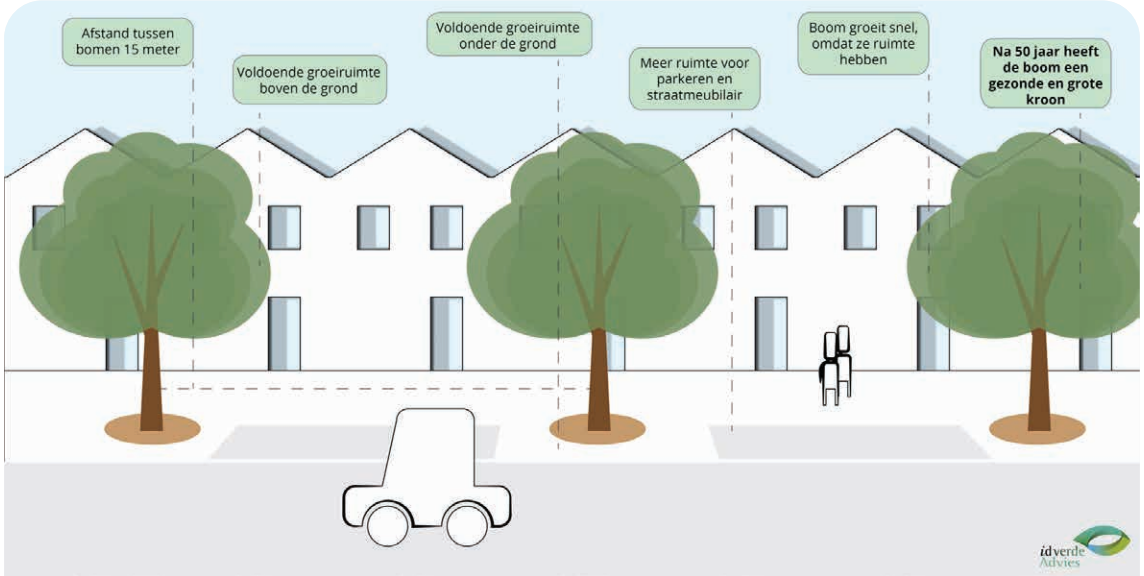

Figuur 7.1: Voorbeeld van een juiste groeiplaats van bomen, kwaliteit en kwantiteit.

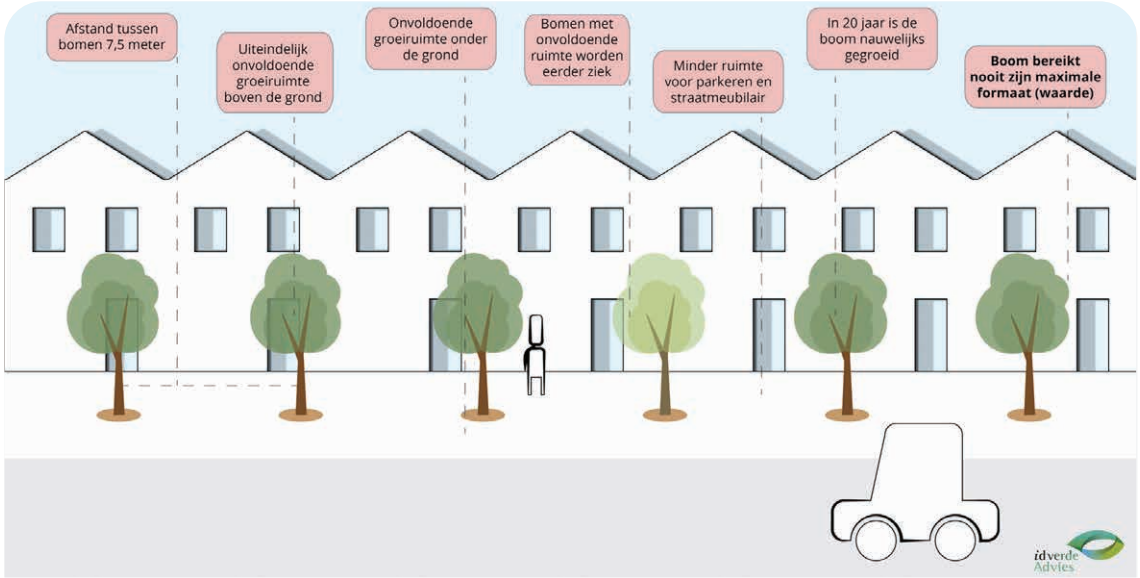

Figuur 7.2: Voorbeeld van een juiste groeiplaats van bomen, kwaliteit en kwantiteit.

7.2 Beheerbewust ontwerpen

De basis die we meenemen bij het ontwerpen met bomen is:

- Voldoende onder- en bovengrondse groeiruimte.
- Een kwalitatief goede bodem.
- Voldoende lucht in de grond.
- Een goede vochthuishouding.
- De aanwezigheid van voedingselementen.
- De aanwezigheid van bodemleven.
- Een goede zuurgraad.

Tegenwoordig zijn zowel juridisch als technisch veel mogelijkheden om bestaande bomen te behouden en in te passen. Bij onze gebiedsontwikkelingen wordt inzichtelijk gemaakt wat de toegevoegde waarde is van deze maatregelen op de vitaliteit van de bomen en welke effecten dit heeft op de ecosysteemdiensten. Vervolgens kunnen bewustere keuzes gemaakt worden die uiteindelijk kostend besparen en de kwaliteit verhogen, zeker wanneer bestaande bomen worden ingepast.

Bestaande bomen hebben een hogere waarde dan bomen die op een later moment worden aangeplant. Eén of enkele bestaande bomen geven doorgaans een hogere kwaliteit dan met een rij jonge bomen. Indien bestaande bomen kunnen worden ingepast, worden bovendien de kosten voor het rooien ervan en het aanplanten van nieuwe bomen bespaard, dit bevordert eveneens de duurzaamheid. Voorwaarde hierbij is wel dat tijdig rekening wordt gehouden met bomen en niet pas op het moment dat aanpassingen van een plan niet meer mogelijk zijn.

7.3 Technische randvoorwaarden

Het Handboek Bomen en de uitgangspunten van het CROW zijn leidend bij de inrichting en het beheer van bomen. Hierbij houden we rekening met de plek waar de boom geplant gaat worden. Op plekken zoals parken, brede trottoirs en ruime overhoeken planten we bomen die ook oud kunnen worden op die plek. Echter is de ondergrondse wortelruimte voor de boom maar beperkt, of staat de boom dicht tegen een huis, dan planten we een kleinere boomsoort.

Bij de aanplant van bomen houden we rekening met de andere afdelingen binnen onze gemeente die zich bezighouden met de openbare ruimte. Zoals de ruimte die nodig is voor onder andere kabels en leidingen, lantaarnpalen en parkeerplaatsen. In de inrichting en het beheer van nieuwe en bestaande boomplaatsen richten we ons op het vinden van een acceptabele balans tussen de beste groeiomstandigheden voor de boom en het gebruik van geld en ruimte.

Gebruik door inwoners heeft ook grote invloed op de kwaliteit van onze bomen. Het gedrag van onze inwoners kan bepalend zijn voor het succes van een geplante boom. Door middel van voorlichting en participatie kunnen we onze inwoners wijzen op manieren die helpen een boom gezond te houden. Het doel is het ontwikkelen van gezonde bomen die veilig zijn voor hun omgeving en die passend zijn in hun functie.

7.4 Randvoorwaarden bij inrichting

Bij de inrichting van de standplaats van bomen zijn het Handboek Bomen en de uitgangspunten van het CROW leidend. Hiermee werken we altijd conform de actuele werkwijze. Bij een ontwerp met bomen maken we op vier punten afwegingen:

- Ondergrondse groeiruimte (bodemkwaliteit, lucht en waterhuishouding, grondsoort, beschikbaarheid van voeding en grondwater en de grootte van de groeiruimte spelen hierbij een rol).
- Bovengrondse groeiruimte (ruimte voor de kroon, afstand tot rijbaan, zout en verharding rondom de boom).
- De te vervullen functie en de daarbij horende investering en ruimteclaim.
- Een weloverwogen keuze voor soort en grootte (in sommige gevallen met participatie tot stand gekomen).

Een goed doordacht ontwerp met de juiste inrichting levert het volgende op:

- Gezonde bomen die kwalitatief goed functioneren.
- Minimale overlast door worteldruk, takbreuk, schaduw, ziektes, etc.
- Structureel lagere beheerkosten.

8. Samen bereiken we het meest

8. Samen bereiken we het meest

De inrichting en het beheer van bomen is niet alleen een taak van de gemeente, ook willen we juist een beroep doen op u als inwoner, lokale ondernemer of vereniging. Deze doelgroepen kennen de kansen en knelpunten in hun eigen woonomgeving. Daarnaast is het streven dat ook projectontwikkelaars/ woningbouwverenigingen bijdragen aan de inrichting van de openbare ruimte, en hun inrichting aansluit op dit beleidsplan.

8.1 Bewonersparticipatie

Wat doen we nu al?
Wij faciliteren en ondersteunen de inwoners actief. Bij ontwikkelingen werken we in co-creatie participerend met inwoners, scholen, lokale ondernemers en verenigingen. Deze groep heeft kennis die voor de gemeente essentieel is om de inrichting van de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de behoefte van de samenleving. Concreet doen we al:

- Organiseren van boomfeestdagen en natuurwerkdagen.
- Adoptie of zelfbeheer van groen door inwoners of bedrijven.
- Het 'eigen maken' van bomen door inwoners (voorbeeld herdenkingsbomen in het levensbos).
- Participatietraject voor iedere sectorale (ruimtelijke) of infrastructurele ontwikkeling.

Wist u dat: het op een warme dag, onder een boom met veel schaduw al snel 5 graden koeler kan aanvoelen?

Wat willen we bereiken?
- Het belang van bomen bij inwoners nog meer onder de aandacht brengen door betere communicatie hierover. We leggen de baten van bomen en groen uit waarbij ook aandacht en ruimte is voor het benoemen en bespreken van eventuele nadelen.
- Enthousiasmeren van jongeren middels educatie (boomfeestdagen, scholen, handboek bomen junior).
- Inwoners inzage geven in het beheer van bomen door het digitaal ontsluiten van gegevens.
- Inwonerinitiatieven om (meer) bomen te planten waarderen en trachten mogelijk te maken. Hierbij leggen we koppelingen naar bestaande initiatieven zoals bijvoorbeeld herdenkingsbomen.
- Begrip en acceptatie voor verduurzaming van woningen en de openbare ruimte. Verduurzaming van gebouwen en omgeving moet hand in hand gaan, het een kan niet zonder het ander.

Wat gaan we hiervoor doen?
- Toegankelijke pagina of website waarop alles omtrent bomen en boomstructuren in een helder overzicht is terug te vinden.
- We zorgen voor een eenduidig overlastkader voor een koppeling met duurzaamheidsinitiatieven, zoals zonnepanelen versus bomen. Particulieren willen hun woning verduurzamen, daarnaast ligt er een opgave om het openbaar gebied af te koelen met bomen die schaduw brengen. Zie bijlage 5, onderdeel 1.3 over hoe we omgaan met zonnepanelen en bomen.

Wat betekent dit voor inwoners van Echt-Susteren?
- Groeninitiatieven worden gefaciliteerd door de gemeente waardoor inwoners meer gestimuleerd worden om mee te doen aan de groeninrichting en beheer van de gemeente.
- Communicatie over groen initiatieven verspreiden we over diverse kanalen zodat het nieuws breder wordt uitgezet waarbij iedereen wordt geïnformeerd.

8.2 Bewonersparticipatie bij reconstructies openbare ruimte

Bij renovaties en reconstructies van de openbare ruimte staat het inpassen of verwijderen van bomen vaak ter discussie. Omdat gemeentelijke functionele bomen vrij zijn van kapverbod, wordt geen besluit genomen waartegen inwoners bezwaar kunnen maken. Omdat inwoners zich vaak nauw betrokken voelen bij de bomen in hun directe omgeving is het wel wenselijk om hen te betrekken in de keuzes. Nu officiële inspraakmogelijkheden vervallen omdat niet altijd sprake is van omgevings-vergunning plichtige houtsopstanden, is bewonersparticipatie extra belangrijk. Daarbij werken we in 2 stappen:

1. Kaders bepalen door gemeente

De gemeente bepaalt eerst of het wenselijk en mogelijk is om inwoners keuzes voor te leggen. Inwoners mogen niet meedenken over bomen bij de volgende situaties:

- In inrichtingsplannen waarbij het college al een besluit over heeft genomen.
- Die om veiligheidsredenen moeten worden verwijderd.
- Die in het kader van een vastgesteld beheer en/of onderhoudsplan worden verwijderd.
- Waarbij uit inpasbaarheidsonderzoeken of boomeffectanalyses blijkt dat inpassing niet duurzaam of wenselijk is (dus geen zinloze investering).
- Relatie zonnepanelen.

In die gevallen is er voor bewoners niets te kiezen. Zij worden dan geïnformeerd over het vervolg van het planproces. Op deze manier worden er ook geen onjuiste verwachtingen gewekt.

2. Speelruimte inwoners

Als bomen inpasbaar zijn, kan de gemeente de direct aanwonenden mee laten denken over inpassen, verwijderen of vervangen van bomen. De wijze waarop dit gebeurt kan op verschillende manieren. Tijdens een informatieavond, een kleine bijeenkomst met een klankbordgroep, of door schriftelijk meningen te peilen en te verzamelen. Deze informatie neemt de gemeente mee in haar afweging en uiteindelijke uitwerking van een ontwerp. De gemeente beslist uiteindelijk en informeert vervolgens de inwoners over het definitieve ontwerp of plan.

9. Aanbevelingen

9. Aanbevelingen

In dit bomenbeleidsplan zijn verschillende aanpassingen gedaan ten opzichte van het oude bomenbeleid. Onderstaand zijn de aanvullende vervolgstappen omschreven die na vaststelling van dit nieuwe bomenbeleid doorgevoerd moeten worden.

1. Tegemoetkoming waardevolle bomen: De tegemoetkomingsregeling is aangepast waarmee particuliere eigenaren van waardevolle bomen nu zelf nadrukkelijker worden gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid voor de instandhouding en veiligheid van de boom. Daarnaast wordt de tegemoetkoming in beheer en onderhoud aangepast op basis van de actuele marktomstandigheden. Vanuit de gemeente worden zij over de wijzigingen in de tegemoetkomingsregeling geïnformeerd.

2. Aanpassing boomverordening/APV: Na het vaststellen van voorliggend bomenbeleidsplan is het noodzakelijk dat de aanpassingen in het kapbeleid (hoofdstuk 6) worden doorgevoerd in de bomenverordening en APV. Daarbij wordt tegelijkertijd de afstandseis voor aanplant van bomen tot de erfgrens (volgens artikel 5:42 BW) aangepast van 2 meter naar 0.5 meter.

3. Actualisatie waardevolle bomenlijst: Een groot deel van de waardevolle bomen in Echt-Susteren is opgenomen in de waardevolle bomenlijst. Deze bomen staan daarnaast op de bomenstructuurkaart gemarkeerd met een boomsymbool. De lijst is echter verouderd en moet daarom herzien worden. Bij de actualisatie van de waardevolle bomenlijst worden de onderstaande categorieën toevoegen/nagekeken:

a) Huidige bomen op de waardevolle bomenlijst controleren op aanwezigheid en beoordeling vitaliteit (op afstand).
b) Toevoegen nieuwe waardevolle bomen aan de waardevolle bomenlijst door eigen inventarisatie en input vanuit inwoners (mogelijkheid bieden om bomen aan te dragen). Nieuwe bomen worden beoordeeld volgens de criteria in bijlage 3.
c) Bomen die deel uitmaken van een ensemble (=cultuurhistorisch begrip dat aangeeft dat er in een bepaald gebied een specifieke samenhang kan zijn tussen cultuurhistorische elementen (gebouwen, grafheuvels, bomen etc.)
d) Monumentale bomen die wel op de Bomenlijst staan van de Bomenstichting maar nog ontbreken op de gemeentelijke bomenlijst.

4. Actualiseren bebouwingscontour houtkap: heet nu de bebouwde komgrens boswet in het kader van de Wet Natuurbescherming. Deze wordt t.z.t. weer voorgelegd en vastgesteld door de raad.

5. Het verankeren van dit boombeleidsplan in de Omgevingsvisie en uitwerkerking/koppeling hiervan in het Omgevingsplan: Hierbij is de 3-30-300 regel voor bomen in de Omgevingsvisie essentieel.

10. Bijlagen

10. Bijlagen

Bijlage 1 - Evaluatie bomennota 2007

Toen: Doel in 2007	Nu: Evaluatie en conclusies	Straks: Wat gaan we doen?
Eén integraal beleid voor alle kernen in gemeente Echt-Susteren.	Met vaststellen bomennota 2007 is er één integraal beleid voor alle kernen in de gemeente Echt-Susteren vastgesteld.	We bouwen verder op het bestaande bomenbeleid (bomennota 2007) en actualiseren deze op basis van nieuwe kennis en ontwikkelingen. Actuele thema's zoals klimaatverandering, biodiversiteit en duurzaamheid krijgen een plek.
Deregulering kapbeleid.	De wet- en regelgeving is door het invoeren van het aangepaste kapbeleid vereenvoudigd waardoor bomen die niet voorkomen op boomstructuurkaarten of waardevolle bomenlijst niet langer vergunning plichtig zijn. Er kan wel een omgevingsvergunning nodig zijn of kap is niet mogelijk i.v.m. Nb wet. Hiermee is het aantal kapaanvragen afgenomen. Deregulering heeft hiermee het gewenste effect.	We actualiseren de waardevolle bomenlijst en de boomstructuurkaart en maken deze interactief beschikbaar. Via een beslisboom lichten we de procedure toe voor kapaanvragen voor zowel intern gebruik als voor bewoners. Dit geldt voor zowel de omgevingsvergunning (WABO) als ook de Natuurbeschermingswet. Het nieuwe bomenbeleid zal aansluiten op de Omgevingswet.
Financiële bijdrage beheer particuliere bomen waardevolle bomenlijst.	Enkele boomeigenaren hebben gebruik gemaakt van een financiële tegemoetkoming voor het beheer van particuliere (waardevolle) bomen. Hiermee wordt voor een deel tegemoetgekomen in de kosten van instandhouding/ beheer hiervan. Dit heeft een positief effect op de ruimtelijk kwaliteit.	Omdat deze regeling risico's met zich meebrengt willen we hiervoor een vervangend instrument bedenken. **Hierbij wordt gedacht aan het inrichten van een bomenfonds waaruit beheer en onderhoud en vervanging kan worden geregeld.**
Het vaststellen en herzien van de gewenste bomenstructuur tot een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame bomenstructuur binnen de kernen en het buitengebied.	In de bomennota 2007 werden voornamelijk boomstructuren binnen bebouwde kom beschreven.	Boomstructuren gaan we actualiseren op basis van nieuwe kennis en ontwikkelingen waarbij ook nadrukkelijker structuren in de buitengebieden aan bod komen. **Landschapselementen en populierenbosjes ook i.v.m aanpak roekenoverlast.**
Een maatregelplan in de bomennota opnemen om te komen tot een streefbeeld per straat. Maatregelen kunnen zijn planten van bomen, vervangen van bomen of verwijderen hiervan zonder dat bomen worden terug geplant.	Beschikbare middelen uit de bomennota laten het niet toe om grootschalige ingrepen te financieren. Voornamelijk is gekozen om mee te liften met grotere infrastructurele maat-regelen. Op deze wijze zijn veel maatregelen de afgelopen jaren uitgevoerd.	We actualiseren de overzichtskaart 'maatregelen per straat' uit 2014 en laten deze aansluiten op uitgevoerde onderdelen en maatregelen die nog nader onderzocht worden op haalbaarheid en uitvoerbaarheid.

Toen: Uitgangspunten in 2007	Nu: Evaluatie en conclusies	Straks: Wat gaan we doen?
De vitaliteit van de boom moet optimaal kunnen worden gegarandeerd.	Bij sectorale of integrale plannen wordt binnen de ruimtelijke mogelijkheden (zowel boven- als ondergronds) voldoende rekening gehouden om de vitaliteit van een boom te laten slagen.	Dit continueren we. We houden hierbij nog meer rekening met de ruimtelijke factoren en de functie van een boom. De juiste boom op de juiste plek is daarbij de doelstelling.
De boom moet kunnen uitgroeien tot de soorteigen habitus (groeivorm).	Een boom moet kunnen uitgroeien tot de vorm die de soort van nature ontwikkelt.	Dit continueren we. Hierbij letten we nog meer op de juiste boom op de juiste plek. Kwaliteit voor kwantiteit, kroonvolume in plaats van aantallen. Ook borgen we dat het bomenareaal niet afneemt, dit doen we door bomen te herplanten op plekken waar te kunnen uitgroeien.
Het beheer van de boom (bijvoorbeeld snoeien, boom-controle, ziektebestrijding) dient waar mogelijk te worden beperkt.		Gericht op natuurlijke beplantingen, bossen en landschapselementen.
De eventuele overlast van bomen aan omwonenden moet zoveel mogelijk worden beperkt om draagvlak voor de instandhouding van de boom, ook bij uitgroeien tot uiteindelijke omvang, te behouden.	Er is een kader klachtafhandeling opgenomen in het bomenbeleid waar op meldingen van overlast kunnen worden afgewogen. Dit heeft in de meeste gevallen geholpen om vormen van overlast te wegen richting inwoners.	Het kader om overlastvormen en hinder door bomen wordt gecontinueerd. Wel zal het afwegingskader worden aangepast aan nieuwe inzichten en doelstellingen van het nieuwe beleid, gebaseerd op functies van bomen.

Bijlage 2 - Deelgebieden rivierterrasontginningen landschap

Deelgebied 1: Laagterras (Maasdal)
Het westelijke gelegen gebied tegen de grens met België is een rivierlandschap waarin de laaggelegen uiterwaarden het beeld bepalen. De uiterwaarden zijn voornamelijk in gebruik als akker- en weilanden. Op enkele plaatsen zijn nog oude maasarmen te vinden. Opvallend is de hoge dijk van het Julianakanaal. Door de opvallende ligging van het kanaal vormt het een uitgesproken cultuurlijk element in het landschap.

De belangrijkste boombeplantingen bestaan uit populierenrijen langs de Maas en solitaire bomen of kleine bomengroepen in het open landschap, al dan niet gecombineerd (meidoorn) hagen. De kenmerkende landschappelijke soorten voor het laagterras zijn wilg, els, es en populier. Voor toepassing binnen de bebouwde kom zijn dergelijke landschappelijke bomen zelden bruikbaar.

Deelgebied 2: Middenterras (Agrarisch cultuurlandschap)
Op het middenterras zijn van oudsher de meeste kernen terug te vinden. Als gevolg daarvan bevinden zich op het middenterras ook de hoofdwegen tussen de kernen. Rondom de dorpen ligt het agrarisch cultuurlandschap. Door de gevarieerde ontginningstypen en het diverse grondgebruik is een afwisselend en kleinschalig landschap met een halfopen karakter ontstaan. Naast de kernen en de verbindingswegen bepaalt een aantal beken het aanzicht van het middenterras. De beekdalen zijn afwisselend open met enkele solitaire bomen of dicht beplant met beekbegeleidend bos. Bomenrijen begeleiden de verbindingswegen buiten de kernen op het middenterras. Hierbij wordt veelal gebruik gemaakt van boomsoorten zoals eik, beuk, linde en esdoorn.

Op de overgang van het middenterras naar het hoogterras bevindt zich een lagergelegen gebied met een klei ondergrond, die in een ver verleden is afgezet door de Maas, doordat de Maas voorheen meer oostwaarts stroomde. In 1838-1857 werd dit gebied als “EchterBroek” aangeduid. Broek is een ander woord voor moeras. De straatnaam Bos en Broek doet nog herinneren aan de tijd dat het gebied een moerasgebied was. In de huidige situatie zorgt de kleiondergrond voor hoge waterstanden, welke van invloed zijn op bomen in dat gebied.

Deelgebied 3: Hoogterras (bosgordel)
Het hoogste terras bestaat uit gesloten bosgebieden afgewisseld met open vlakten. Dit relatieve hoge landschap vormt de overgang naar Duitsland. In dit gebied overheersen de bossoorten zoals eik, beuk, berk en den. Behalve zand en grind, bestaat de bodem in de gemeente op enkele plekken uit löss (rondom Koningsbosch). Löss is een grondsoort die is ontstaan doordat in de ijstijd stenen en keien zijn fijngewreven tot een fijn poeder, wat löss wordt genoemd. Op de meeste plekken zijn de lössgronden in gebruik als akkerland omdat het een voedselrijke grond is. Op enkele plekken komen eikenbossen voor op de lössgronden. Veel doorgaande wegen in dit gebied worden overwegend begeleid met eiken. Kenmerkende elementen van dit landschapstype zijn de houtwallen. Dit zijn opgeworpen aarden wallen, begroeid met bomen en struiken. Deze dienden vroeger als afscherming van de akkers. De gewassen werden door de houtwallen beschermd tegen het vee en het wild. Na de eerste wereldoorlog zijn vele voormalige akkers beplant met dennen, hierdoor treft men in de huidige situatie vaak houtwallen aan rondom of in dennenbossen.

Bijlage 3 - Boomwaarderingssysteem

Bij de inventarisatie van waardevolle bomen zijn de criteria van de bomennota (2007) als basis genomen. Met enkele aanvullingen en aanpassingen zijn deze criteria verwerkt het onderstaande puntensysteem en daarmee specifiek afgestemd op de gemeente Echt-Susteren. De hoogst haalbare score is 92 punten. Wanneer een boom boven de 45 punten behaald wordt deze gezien als een waardevolle boom.

Tegemoetkoming waardevolle bomen
De tegemoetkomingsregeling is aangepast waarmee particuliere eigenaren van waardevolle bomen nu zelf nadrukkelijker worden gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid voor de instandhouding en veiligheid van de boom. Daarnaast wordt de tegemoetkoming in beheer en onderhoud aangepast op basis van de actuele marktomstandigheden. Vanuit de gemeente worden zij over de wijzigingen in de tegemoetkomingsregeling geïnformeerd.

Boombelang	Criteria		Punten
Boomsoort	Duurzaamheid	Snel groeiend/niet duurzaam	0
		Normaal	2
		Traag groeiend/duurzaam	4
	Boomgrootte	3e grootte	0
		2e grootte	2
		1e grootte	4
	Herkomst	Uitheems	2
		Inheems	4
	Dendrologische waarde	Zeer algemeen	2
		Algemeen	4
		Zeldzaam	6
		Zeer zeldzaam	8
Stamdiameter		< 60 cm	4
		60-80 cm	4
		80-100 cm	8
		> 100 cm	12
Levensverwachting	Conditie	Goed	6
		Iets verminderd	0
		Sterk verminderd	-10
		Stervend of dood	-10
	Veiligheid	Risico acceptabel	4
		Risico acceptabel na maatregelen	2
		Risico niet acceptabel	-10
	Toekomst	Onvoldoende groeiruimte	0
		Beperkte groeiruimte	4
		Voldoende groeiruimte	8
	Toekomstverwachting	< 5 jaar	-10
		5-15 jaar	4
		15> jaar	8

Bijlage 4 - Ziekten en aantastingen

In onderstaande tabel zijn de ziekten en plagen die voorkomen in gemeente Echt-Susteren weergegeven.

Ziekten	Risico's/schade	Symptonen	Bestrijding
Essentaksterfte	Afsterven van de takken/boom	Verwelking van het blad, donkere kleuring van de bast, afsterven jonge scheuten, optreden verwondingen in oude takken	Aangetaste takken verwijderen
Kastanjebloedingziekte	Afsterven en scheuren in stam waardoor secundaire aantasting plaats kan vinden	Lekpits, afsterven en scheuren in de stam	Monitoring, infecties voorkomen d.m.v. ontsmetten gereedschap
Iepenziekte	Afsterven van de boom	Vroege herfst, zogenaamde vaantjes, stipsgewijze verkleuring in de houtvaten	Snel ingrijpen door verwijderen, schillen van de stam en takken.
Massaria	Afsterven van de onderste takken van de boom waardoor risico op takbreuk wordt verhoogd.	Violetverkleuring, afgestorven bast aan de bovenzijde van de tak	Regelmatige controle, verwijderen van de aangetaste takken
Watermerkziekte	Afsterven van takken en bladeren	Verwelking, bruinverkleuring en verdroging van de bladeren, bossige vormen van waterloot op de grens van de levende en dode takken of takdelen	Jong, nog niet besmet uitgangsmateriaal gebruiken, minder gevoelige rassen toepassen
Kastanjemineermot	Verdwijnen bladmoes, stagneren groei	Vroege herfst, blaasachtige mijnen, lichte langwerpige vlekken	Geen maatregelen
Luis	Honingdauw, plak op auto's en bestrating	Luizen op blad of takken, honingdauw	Uitzetten van inheemse lieveheersbeestjes (geen Aziatische lieveheerstbeestjes. Ons doel; vergroten diversiteit bomenbestand draagt bij aan het verminderen van luizenplagen.
Horzelvlinder/populierenboktor	Groeistagnatie, breukgevoeligheid	Gaten in de stamvoet op beschadigde plekken	Zorgvuldig maaien voorkomt schade aan de stamvoet
Eikenprocessierups	Brandharen, aangevreten blad	Rupsen in processie naar de kroon, eikzakjes onder de stam of in een oksel	Terugdringen door ecologisch beheer en behouden natuurlijke vijanden. Blijven monitoren van de natuurlijke bestrijding
Wilgenhoutrups	Groeistagnatie, breukgevoeligheid met gevaar voor stambreuk	Ovale openingen in de stam of snoeiwond, plantensap dat naar buiten treedt	Zorgvuldig maaien voorkomt schade aan stamvoet
Honingdauw of roetdauw	Plak	Zwarte schimmelvorming (roetdauw) op blad	Verbetering groeiplaats, verhogen biodiversiteit (rondom boom)
Pollen	Gezondheidsklachten bij mensen met allergie	Zaden veroorzaken allergische reactie bij sommigen	Niet mogelijk, kappen niet gewenst

Bijlage 5 - Waarderingsmodel overlast en boomwaarde

1. Vormen van overlast

In deze hoofdstuk worden de meest voorkomende vormen van overlast beschreven. Per vorm van de overlast geeft de gemeente haar standpunt en worden mogelijke maatregelen voorgesteld. In de laatste paragraaf worden de minder voorkomende vormen van overlast beschreven.

Een aantal vormen van overlast is voor de gemeente Echt-Susteren geen reden om een boom te verwijderen. Te denken valt aan bladval of overhangende takken. Echter een combinatie van meerdere vormen van overlast kan wel leiden tot verwijdering van een boom. Bomen die zorgen voor hinder in relatie tot bestaande of nieuw aan te leggen zonnepanelen, wordt een apart kader beschreven.

De volgende aspecten worden niet meegenomen in het waarderingssysteem:

- "Verwachte" toekomstige overlast. Bomen worden tientallen jaren oud en blijven lang groeien. Dit betekent in veel gevallen dat de overlast toeneemt in de loop van de jaren.
- Duur van de overlast.
- Verandering van de omgeving.
- Bijvoorbeeld: bij aanplant van de boom stond deze vrij waarna door omwonenden of bouwinitiatief van derden een muur of schutting is geplaatst vlak bij de boom.

De maatregelen die worden genomen beperken zich tot het gemeentelijk eigendom. Wanneer maatregelen nodig zijn op particulier terrein, moet dit door de bewoner zelf uitgevoerd en bekostigd worden. Uitzondering hiervoor is de bijdrageregeling voor het beheer en instandhouding van waardevolle bomen bij particuliere eigenaren.

De overlast wordt per boom bekeken. Dus als de overlast door meerdere bomen wordt veroorzaakt, wordt per boom het stappenplan doorlopen. Dit kan als gevolg hebben dat bijvoorbeeld in een straat uiteindelijk enkele bomen worden verwijderd en andere bomen blijven staan.

1.1 Schaduwwerking

Beschrijving

Bomen zorgen voor schaduw. De één vindt dit prettig vanwege verkoeling terwijl een ander dit ervaart als overlast. Ook is de overlastervaring verschillend, als het gaat om schaduw in de tuin of het huis of als beperking van teelten op een landbouwperceel.

Deze overlast is ook afhankelijk van de indeling en grootte van het perceel en de standplaats van de boom ten opzichte van de zon en woning of perceel.

Juridisch kader

Vanuit het burgerlijk Wetboek (Artikel 5:37) mag een eigenaar geen onrechtmatige hinder toebrengen aan eigenaren van andere erven door het onthouden van licht, lucht of verspreiden van rumoer of stank. Dit wordt echter in de gerechtelijke praktijk voor gemeentes niet snel niet erkend.
Onrechtmatige hinder wordt vanuit jurisprudentie alleen toegewezen wanneer aantoonbaar is dat het onthouden van een fors aantal uren daglicht in woonvertrekken aan de orde is. Het gaat om daglicht en niet zonlicht. Bomen die zonlicht ontnemen in een tuin, geven geen onrechtmatige hinder.

Standpunt gemeente

Overlast door schaduw is voor de gemeente in beginsel geen reden om maatregelen te treffen. Als er sprake is van "zware hinder" dan zal over gegaan worden tot het nemen van maatregelen. De bewoner zal zelf moeten aantonen dat het gaat om zware hinder. Bijvoorbeeld door een onderzoeksrapport waaruit blijkt dat er te weinig daglicht in de woning komt. In het onderzoeksrapport wordt de daglichttoetreding getoetst aan de normen in het Bouwbesluit conform NEN 2057:2011, "bepaling van de equivalaente daglichtoppervlakte van een ruimte"(hoe lang en hoeveel daglicht komt er per dag binnen).

Mos en/of algengroei op verhardingen of in tuinen ten gevolge van te weinig zonlicht is geen reden voor maatregelen. Ook bij meldigen over "vocht" ten gevolge van bomen in de omgeving is geen reden om maatregelen te treffen.

Maatregelen
Bij "gewone" overlast zal de gemeente snoeien als de boom hierbij zijn habitus (kroonvorm) niet verliest. Kandelaberen (inkorten van alle gestelktakken in de kroon) is bij "gewone"bomen geen optie, omdat hierdoor de onderhoudskosten te hoog worden en dit sterk afbreuk doet aan de natuurlijke vorm van de boom. Indien er sprake is van zware hinder dan kan kadelaberen overwogen worden. Het verwijderen van de boom is een andere maatregel bij zware hinder.

In uitzonderlijke situaties kan bij overlast door waardevolle bomen het kandelaberen een optie zijn om de boom te behouden. De mogelijkheid om te kandelaberen is afhankelijk van de locatie en boomsoort. Bij een waardevolle boom betreft dit een kapvergunningplichtinge maatregel.

Weging

Schaduwwerking	
De boom staat noordoost /noordwest/noord t.o.v. perceel	0 pnt
De boom staat oost of west t.o.v. perceel en veroorzaakt schaduw in voortuin meer dan 50% vd opp.	5 pnt
De boom staat oost of west t.o.v. perceel en veroorzaakt schaduw in achtertuin meer dan 50% vd opp.	10 pnt
De boom staat zuidoost, zuidwest of zuid t.o.v. perceel • Boom veroorzaakt schaduw in voortuin meer dan 50% vd opp. • Boom veroorzaakt schaduw in achtertuin meer dan 50% vd opp.	 5 pnt 10 pnt
De boom veroorzaakt schaduw in de woning • Boom veroorzaakt minder dan 2 uur per dag schaduw • Boom veroorzaakt tussen 2 en 4 uur per dag schaduw • Boom veroorzaakt meer dan 4 uur per dag schaduw	 0 pnt 10 pnt 15 pnt

1.2 Blad- en bloesemval

Beschrijving
Blad- en bloesemval is een natuurlijk verschijnsel en van tijdelijke aard. Met het vallen van het blad en bloesem wordt vaak de overgang van de seizoensen gemarkeerd. Het blad op de grond beschermt de beplanting in de wionter tegen de vorst en zorgt voor bescherming voor allerlei dieren en insecten. Daarnaast zorgt het verteerde blad voor een humuslaag en extra voeding. Bladval heeft ook nadelige effecten zoals een rommelig beeld (subjectief), verstopping van dakgoten, straatkolken en het veroorzaken van gladheid.

Juridisch kader
Indien er sprake is van zware en buitenproportionele overlast neemt de gemeente maatregelen. Dit houdt in (voorbeeld) dat wanneer er veel blad ligt op de weg (bochten) en dit gevaarlijke situaties oplevert, er moet worden ingegrepen. Daarnaast kijkt de gemeente bij de weging naar grootte van het blad. Want grotere bladeren zijn bijvoorbeeld makkelijker op te ruimen dan kleine blaadjes. De indeling naar bladgrootte is grofweg: klein (gleditsia, robinia), middel (eik, iep, linde, beuk en els), en groot (magnolia, kastanje, pauwlonia en catalpa).

Maatregelen
Om verstopping van kolken en gladheid op straat te voorkomen ruimte en veegt de gemeente in de bladvalperiode (oktober, november, december en januari) intensief bladeren. Hoe vaak de gemeente langskomt, is afhankelijk van de locatie, het aantal bomen, soort bomen en geldende weersomstandigheden. Ook zet de gemeente op ruim 70 locaties verspreid door de gemeente bladcontainers uit gedurende de periode oktober tot en met eind december. Het schonmen blad wordt vervolgens verwerkt tot een bodemverbeteraar Bokashi, die wordt verwerkt in plantsoenen of beschikbaar wordt gesteld aan agrariers.

Daarnaast kunnen bewoners ook zelf maatregelen nemen om bijvoorbeeld een rooster in hun dakgoot te plaatsen. Hierdoor veroorzaken bladeren geen verstopping. Uiteraard moet deze voorziening wel zelf worden gecontroleerd op goede werking.

Blad- en bloesemval	
Omvang ten opzicht van standplaats: Kroonvolume boom <45 m^3	0 pnt
Omvang ten opzicht van standplaats: Kroonvolume boom tussen 45-150 m^3	5 pnt
Omvang ten opzichte van standplaats: Kroonvolume boom >150 m^3	10 pnt
Omvang: Bladgrootte klein (blad doorsnede op langste afstand < 4 cm) *	10 pnt
Omvang: Bladgrootte middel (blad doorsnede op langste afstand 4-10 cm) *	5 pnt
Omvang: Bladgrootte	0 pnt
Omvang in tijd: soort: Berk, Els (gedurende gehele jaar)	10 pnt
Omvang in tijd: enkele weken, maanden per jaar	0 pnt

1.3 Zonnepanelen

Beschrijving
De afgelopen jaren vindt een sterke groei plaats in het opwekken van zonne-energie door particulieren en bedrijven. Naar verwachting zal ook de komende jaren deze trend doorzetten. Verzoeken tot het kappen in verband met de aanwezigheid van zonnepanelen of de intentie om zonnepanelen te installeren komen dan ook steeds vaker voor. Ook het bouwen van energie neutrale woningen wordt langzaam gemeengoed. Richtlijnen hoe om te gaan met deze ontwikkelingen in relatie tot bomen zijn daarom noodzakelijk om uniform keuzes te kunnen maken en om duidelijkheid te verschaffen richting inwoners en bedrijven in de gemeente Echt-Susteren.

Juridisch kader
Op basis van het Burgerlijk Wetboek (Artikel 5:37) mag een eigenaar geen onrechtmatige hinder toebrengen aan eigenaren van andere erven door het onthouden van licht, lucht of verspreiden van rumoer of stank. Dit wordt echter in de gerechtelijke parktijk voor gemeentes niet snel erkend. Bomen worden vaak als maatschappelijk belang beschouwd.

Standpunt gemeente
De gemeente Echt-Susteren vindt dat inwoners en bedrijven zelf verantwoordelijk zijn voor de afweging of hun dak geschikt is voor het plaatsen van zonnepanelen. De eventuele aanwezigheid van bomen moet de inwoner zelf vooraf bij die keuze betrekken. Kap of snoei van bomen die een algemeen maatschappelijk balang dienen, uitsluitend omdat ze voor een lagere energeiopbrengst van zonnenpanelen kunnen zorgen staat daar lijnrecht tegenover. Daarom wordt dit niet meegenomen in de overlastweging. Uitgangspunt is om het bomenbestand op peil te houden.

Nieuwbouw en recontructies van de openbare ruimte
Bij nieuwbouwlocaties worden woningen meer en meer voorzien van duurzaamheidsmaatregelen zoals zonnepanelen. Daken worden dusdanig efficient gesitueerd om optimaal gebruik te kunnen maken van zonne-energie. Bij de inrichting van de openbare ruimte in nieuwbouwwijken, of op nieuwbouwlocaties waar nog geen bomen staan wordt daarom rekening gehouden met de aanwezigheid van zonnepanelen op daken. De uiteindelijke omvang en de locatie van de aan te planten boom wordt hier afgestemd om rendementsverlies zo veel als mogelijk te beperken. Bij reconstructies in de openbare ruimte worden dezelfde uitgangspunten gehanteeerd mits de boom op exact dezelfde locatie terug komt. Wanneer bomen op dezelfde locatie terug kunnen komen wordt uitgegaan van een bestaande locatie en worden er geen maatregelen genomen.

Weging
Geen.

1.4 Allergiemeldingen

Beschrijving
Allergiemeldingen komen bij de gemeente vaak binnen aan het begin van het voorjaar, wanneer vooral elzen, berken en (boom)hazelaars in bloei komen. Ook grassen en andere beplantingen kunnen klachten veroorzaken. Het stuifmeel (pollen) kan zich over grote afstanden verspreiden. Deze vorm van overlast is te beperken door op grote schaal deze soorten in de gemeente te verwijderen. Dit betekent dat ca. een derde (ca. 9000 stuks) van alle bomen verwijderd zou moeten worden. Dit is geen reeele oplossing, aangezien dit grote nadelinge gevolgen heeft voor natuur, ecosysteemdiensten en het stad-en landschapsbeeld. Het verwijderen van enkele bomen vanwege allergie is geen oplossing. Daarnaast hebben bomen een luchtzuiverend- en stof op-en afvangend vermogen waar ook mensen met luchtwegklachten bij gebaat zijn.

Standpunt gemeente
Om dat het verwijderen van bomen vanwege allergiemeldingen weinig zinvol is wordt dit aspect niet meegenomen in de weging van overlast. De gemeente is wel terughoudend met de nieuwe aanplant van hoog-allergene soorten zoals berk, els en hazelaar binnen de bebouwde kom.

Weging
Geen.

1.5 Boomwortels

Beschrijving
Bomen hebben wortels nodig om te leven en te groeien. Wortels zorgen voor stabiliteit, voedsel – en vochtopname. Voor een goede verankering heeft een boom genoeg ruimte nodig om zijn wortels te kunnen spreiden. Wanneer er te weinig ruimte is zal er wortelopdruk ontstaan. Wortels zoeken de weg van de minste weerstand naar ruimtes waar vocht en voeding aanwezig is.

Overlast veroorzaakt door boomwortels is een veel voorkomend probleem in (voornamelijk) de stedelijke omgeving. Dit omdat er vaak onvoldoende ondergrondse ruimte is voor de groei van bomen door invloeden of beperkingen van kabels en leidingen of overige ondergrondse infra. In de volgende gevallen kan er sprake zijn van overlast:

- Opdruk van verhardingen
- Schade aan kabels en leidingen
- Schade aan funderingen en gevels
- Schade aan erfafscheidingen
- Wortels van bomen in particuliere tuinen
- Wortels in riolering

Juridisch kader
Artikel 5:44 van het Burgerlijk Wetboek geeft iemand het recht om doorschietende wortels op eigen erf af te kappen, zonder de verplichting van schriftelijke aanmaning van zijn nabuur. Dit mag echter niet leiden tot het omvallen of afsterven van de boom.
Bij ingroei van het riool gaat de rechtspraak er van uit dat dit alleen kan plaatsvinden bij beschadiging van het riool. De gemeente heeft hiervoor bij schade geen "betaalplicht", maar wel een "doe-plicht" (de gemeente hoeft geen schadevergoeding te betalen maar moet wel maatregelen treffen om verdere schade te voorkomen). Ook bij schade aan bouwwerken geldt dat de gemeente geen betaalplicht heeft, maar wel een actieve houding moet tonen om te situatie op te lossen.

Standpunt gemeente
De gemeente erkent dat wortelopdruk voor overlast kan zorgen. De overlast van wortelopdruk kan in verschillende vormen en in verschillende gradaties voorkomen. Als sprake is van overlast zal de gemeente samen met de bewoner(s) zoeken naar een passende oplossing. Mogelijke acties kunnen dan ook bij de bewoner zelf liggen.

Maatregelen
Het verwijderen van wortels en het herstellen van de bestrating is geen duurzame oplossing. Deze maatregel zal iedere keer terug komen en kosten dus relatief veel geld met weinig tot geen blijvend resultaat. De boom kan hierdoor ook instabiel raken, waardoor de boom intensiever gecontroleerd moet worden in de Boom Veiligheid Controle (BVC). Daarnaast moet de boom veel energie stoppen in het herstel, waardoor de groeikracht en conditie verminderd. Wanneer deze ingreep door de gemeente minder dan 1 keer per twee jaar wordt uitgevoerd, gaan we door met het nemen van deze herhaalde periodieke maatregelen. Als de bestrating eens per twee jaar of vaker hersteld moet worden, moet gezocht worden naar een structurele oplossing. Een voorbeeld van zo'n oplossing is: boomspiegel vergroten, groeiplaatsverbetering of het plaatsen van wortelschermen.

Weging

Boomwortels	
Boom staat binnen 2 meter van bebouwing, muur, schuurtjes of erfafscheiding (bebouwing, muur, schuurtjes of erfafscheiding is langer dan 5 jaar aanwezig) en zorgt voor opdruk.	20 pnt
Boom staat binnen 1 meter van verharding (verharding is langer dan 5 jaar aanwezig) en zorgt voor opdruk.	10 pnt
Wortelgroei in leidingen, riool en/of huisaansluitingen van het riool.	5 pnt

1.6 Overhangende takken

Beschrijving
Takken van gemeentelijke bomen hangen soms over perceelgrenzen van particulieren of bedrijven of schuren ten gevels/overige belendingen. Er kan dan overlast ervaren worden door schaduw, het beschadigen of vervuilen van eigendommen, het vallen van blad en/of druipen van de boom.

Juridisch kader
Artikel 5:44, lid 1 van het Burgerlijk Wetboek geeft iemand het recht om, na schriftelijk aanmaning met termijnstelling van zijn nabuur, zelf de overhangende takken te verwijderen. Het is goed om hierbij aanvullend te vermelden dat uit jurisprudentie blijkt dat snoeien van overhangende takken niet tot gevolg mag hebben dat de boom door de ingreep afsterft, de habitus (verschijningsvorm) verloren gaat of instabiel wordt (door bijvoorbeeld windworp).

Standpunt gemeente
Wanneer het technisch verantwoord is om takken te snoeien zal de gemeente dit doen. Het snoeien van overhang zal zoveel als mogelijk worden gecombineerd met het snoeiprogramma van de gemeente. Dit houdt mogelijk in dat – na overleg met de melder – er pas 1 of 2 jaar na een melding de constatering gesnoeid wordt of dat deze in een klachtenronde wordt meegenomen.

Het kandelaberen (inkorten van alle takken) van een boom is in uitzonderingsgevallen een optie. Dit is afhankelijk van de soort boom (kan deze de ingreep aan) en situatie (wel boom gewenst, maar te weinig ruimte). Ook dient deze maatregel altijd in samenhang te worden gezien met de Wet Natuurbescherming (Wnb) in het kader van mogelijke verblijfplaats van vogels (beschermd).

Weging

Overhangende takken	
De takken van de boom/bomen veroorzaken aantoonbare schade aan gebouwen of andere constructies.	20 pnt
De takken van de boom/ bomen veroorzaken geen aantoonbare schade aan gebouwen of andere constructies maar vegen bij wind wel tegen ramen, daken of dakgoten of andere relatief kwetsbare onderdelen van gebouwen.	10 pnt

1.7 Vruchtval

Beschrijving
Vruchten van bomen is een belangrijke voedselbron voor veel diersoorten en de periode van val is (vaak) van korte duur. Vruchtval van bomen kan tijdelijke tot vervelende situaties leiden. Zachte vruchten (van bijvoorbeeld appelbomen) kunnen op de verharding vallen waardoor glad wordt. De rijpe vruchten van de Ginkgo (Japanse notenboom) veroorzaakt stank. Harde vruchten (bijvoorbeeld kastanjes of eikels) veroorzaken zelden schade.

Juridisch kader
Het is bekend dat bomen zoals eiken, beuken, esdoorn of kastanjes vruchten/zaad laten vallen en dat daardoor ontstane overlast tot het normale risico behoort.

Indien er sprake is van overlast door zachte vruchten zal deze voor extreem gevaar (zoals gladheid) moeten zorgen, wil de rechter oordelen dat de gemeente maatregelen moet treffen.

Artikel 5:37 uit het Burgerlijk Wetboek zegt dat een eigenaar van een boom geen onrechtmatige hinder mag veroorzaken aan eigenaren van andere erven door bijvoorbeeld het verspreiden van stank (de Ginkgo). Dit wordt echter in de gerechtelijke praktijk voor gemeentes niet snel erkend. Bomen worden vaak als maatschappelijk belang beschouwd.

Standpunt gemeente
Waar problemen ontstaan op parkeerplekken, wandel- en fietspaden zal de gemeente de verharding vegen. In andere situatie zal uitsluitend vruchtval geen reden zijn om maatregel te treffen. Ook vruchtval in dakgoten is geen reden om maatregelen te treffen. In combinatie met andere vormen van overlast kan het zijn dat er wel wordt ingegrepen. Sommige vruchten zorgen gemakkelijk voor zaailingen in de tuin (zoals de Esdoorn). Het is aan de bewoner zelf om hier iets aan te doen.

Maatregelen
Bij gladheid zal de gemeente vegen en bij grote overlast door bloesem (bijvoorbeeld bij mastjaar iepen) dichte bladkorven plaatsen. Bewoners zelf kunnen vruchten opruimen. Wanneer het gaat om vruchtval op auto's kan de bewoner er altijd voor kiezen zijn/haar auto (tijdelijk) elders te parkeren of de auto af te dekken.

Weging

Vruchtval (maximaal 30 meter)	
Vruchtval veroorzaakt gladheid	15 pnt
Vruchtval veroorzaakt stank	20 pnt
Vruchtval boven parkeerplaats bij aantoonbare schade aan voertuig	15 pnt
Vruchtval boven tuin	10 pnt
Vruchtval boven overige verharding	5 pnt

1.8 Druipende bomen

Beschrijving
In het voorjaar en de zomer komen op bomen en planten vaak luizen voor. Het gaat hierbij meestal om bladluis. Ook dopluis, wolluis en schildluis komen voor. Luizen zijn niet schadelijk voor de boom of de volksgezondheid. Wel kunnen luizen zorgen voor overlast. Luizen in bomen zorgen voor "honingdauw", plak. Hoe warmer hoe meer plak. Dit valt op alles wat onder de boom staat. Bijvoorbeeld een auto of het meubilair. Deze plak is vaak na een regenbui merendeels weggespoeld. Echter, op honingdauw kan een schimmel "roetdauw" (zwarte plekken) ontwikkelen. Dit zorgt voor plak wat minder gemakkelijk te verwijderen valt.

Juridisch kader
Aangezien er makkelijk maatregelen te treffen zijn zoals het afdekken van objecten, vindt een rechter dit geen reden om maatregelen te treffen.

Standpunt gemeente
De gemeente Echt-Susteren gebruikt geen chemische middelen om luizen te bestrijden. Biologische bestrijdingsmiddelen, zoals het uitzetten van lieveheersbeestjes en het toepassen van knoflookextracten zijn weergevoelig en leveren vaak maar in beperkte mate resultaat op. De gemeente Echt-Susteren is daarom terughoudend in het toepassen van bestrijding(middelen).

Maatregelen
Inwoners kunnen voertuigen of meubilair reinigen, een beschermhoes gebruiken of een andere locatie zoeken om objecten neer te zetten.

Weging

Druipende bomen	
Takken druipende boom hangen boven een parkeerplaats, tuin of terras	10 pnt

1.9 Ziekten en plagen

Beschrijving
Gezonde bomen hebben minder last van ziekte en aantastingen dan bomen met een verminderde of slechte conditie. Echter sommige soorten zijn gevoeliger dan andere soorten. De soortkeuze is hierbij ook van invloed op de mogelijke overlast of een gevoeliger ziektebeeld, denk bijvoorbeeld aan platanen -> massaria, eiken -> eikenspintkever of eikenprocessierups, kastanjes -> kastanjebloedingsziekte of kastanjemineermot, es -> essentaksterfte.

Juridisch kader
Artikel 5:37 en 6:162 van het Burgerlijk Wetboek. De gemeente heeft een zorgplicht in het kader van goed beheer van haar bomen. Deze zorgplicht houdt in dat een boomeigenaar wettelijk aansprakelijk is als een boom schade toebrengt omdat hij niet goed is onderhouden. De eigenaar is via deze zorgplicht dus maatschappelijk verplicht om bomen goed te verzorgen en dit ook te registreren. Voor de beheersing/bestrijding van de eikenprocessierups wordt hierbij naar het juridisch kader verwezen, zie hiervoor Rapport juridisch kader in relatie tot eikenprocessierups - problematiek | Inspectieresultaat | NVWA

Standpunt gemeente
Indien er een ziekte, aantasting of plaag binnen het boomareaal speelt zal de gemeente een afweging maken of en op welke wijze er door het toepassen van beheermaatregelen dit verholpen kan worden. Hiervoor is allereerst een deskundigenrapportage (zoals bijvoorbeeld een BVC of NTO) als duiding ziekte of plaag noodzakelijk.

Maatregelen
Maatregelen worden uitgevoerd op basis van inspectie of bestendig beheer, denk hierbij aan intensiveren en/of gerichte snoeiingrepen bij een plataan met massaria-aantasting of de jaarlijkse uitvoering van eikenprocessierupsbestrijding door biologische bestrijding en/of uitzetten van aaltjes.

Weging

Ongedierte/virussen/ziekte	
Jaarlijks terugkerend, moeilijk te verhelpen door bestrijding	15 pnt
Jaarlijks terugkerend, te verhelpen door bestrijding	5 pnt
Incidenteel	0 pnt

1.10 Overige vormen van overlast

Angst voor omwaaien of uitbrekende takken
De gemeente heeft een zorgplicht voor al haar bomen. Het gehele bomenbestand wordt regelmatig gecontroleerd door middels van een Boom Veiligheid Controle (BVC). Indien noodzakelijk wordt er "nader onderzoek" uitgevoerd. Bij gevaarlijke situaties worden bomen verwijderd. Het komt zelden voor dat een boom (zonder reden) onverwacht omvalt. Echter, het omwaaien van bomen tijdens een storm of bij valwinden kan niet voorkomen worden.

Bij klachten of twijfels rondom de boomconditie wordt de uitkomst of rapportage van de BVC of nader onderzoek vereist.

Uitwerpselen en hinder door vogels en zoogdieren
Bomen worden door veel dieren gebruikt als voedselbron, nest- of rustplaats. Hierdoor kan het gebeuren dat de openbare ruimte door uitwerpselen of afbrekende takjes wordt vervuild. Dit is voor de gemeente geen reden om maatregelen te treffen. Binnen de gemeente is algemeen bekend dat op sommige locaties er overlast wordt ervaren door roekenpopulaties. Deze populaties en de soort zelf is bij wet (Wet Natuurbescherming) beschermd. Het verjagen, verstoren of doden van deze soort is zonder goedgekeurde ontheffing niet mogelijk. De criteria voor het verkrijgen van deze ontheffing staan vermeld in het provinciale Faunabeheerplan 2020 - 2026, Bijlage 7.12-1 of via https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2021-2069.html

Stekels op stam
Er is een aantal soorten bomen (zoals Gleditsia, Acacia) die stekels hebben op hun stam en takken. Door de scherpte kunnen deze stekels gevaarlijk zijn voor mens en dier. Bij overlast zal eerst getracht worden om deze stekels te verwijderen. Indien deze handeling te vaak moet worden herhaald kan worden overwogen om de boom/bomen te verwijderen. Dit kan bijvoorbeeld op kritieke locaties bij bomen in verharding, nabij scholen of speelplekken.

2. Beoordeling boomwaarde
Overlast kan in verschillende vormen voorkomen. Bij het voorkomen of ervaren van overlast en de afweging die gemaakt moet worden om eventuele maatregelen te treffen is ook de "status" van een boom belangrijk. Hieronder worden de verschillende soorten "status" van een boom beschreven.

2.1 Status boomstructuur

Omschrijving
Op boomstructuurkaarten die onderdeel uitmaken van het bomenbeleid zijn structuren en boomgroepen binnen de gemeente Echt-Susteren aangeduid en gerangschikt. Deze boomstructuren vormen het "groene raamwerk" en hebben daarom een belangrijke functie. Bomen in hoofd- nevenstructuren en boomgroepen hebben daarmee automatisch een hoge(re) bescherming.

Weging

Status boomstructuur	
Het betreft een boom binnen de categorie "hoofdstructuur" of "boomgroep"	80 pnt
Het betreft een boom binnen de categorie "nevenstructuur"	60 pnt

2.2 Status waardevolle boom

Omschrijving
De gemeente Echt-Susteren heeft reeds vanuit het bomenbeleid uit 2007 een waardevolle bomenlijst samengesteld met bomen die door hun verschijningsvorm of andere waarde bijzonder zijn binnen de gemeente en als waardevolle boom zijn aangemerkt. Om op deze lijst te komen moet de boom volgens een boomwaarde-systematiek aan bepaalde criteria voldoen om hiermee een minimale puntenscore te behalen om vervolgens als waardevolle boom aangemerkt te worden. Bijvoorbeeld zijn beeldbepalendheid, groeivorm, cultuurhistorische en dendrologische waarden etc. belangrijke criteria waaraan getoetst wordt. Voor deze boom geldt een kapverbod. Deze bomen worden alleen verwijderd als een gevaar is voor de omgeving, door bijvoorbeeld een ziekte of andere aantasting. In deze gevallen wordt een kapvergunning verleend na besluitvorming omgevingsvergunning.

Weging
Geen weging. De boom wordt alleen verwijderd indien er gevaar bestaat voor de omgeving. Om dit te beoordelen zal er door een extern en onafhankelijk deskundig bureau een beoordeling gedaan worden. Waardevolle bomen worden daarom niet meegenomen in het waarderingsmodel overlast en boomwaarde.

2.3 Toekomstverwachting

Omschrijving
Om bomen tot een volwasstadium uit te kunnen laten groeien dienen deze voldoende boven- en ondergrondse ruimte te bevatten om hiermee het eindbeeld te bereiken. Deze ruimte is, door gemaakte keuzes in het verleden, niet altijd aanwezig of wordt beperkt door de ligging van ondergrondse infra. Vaak vertonen deze bomen een slechte conditie en/of groei, drukken zij verharding op. De gemeente Echt-Susteren wil vooral investeren in bomen die voor de langere termijn hun functie in de openbare ruimte kunnen vervullen op basis van de locatie waar ze staan.

Bomen met een levensverwachting korter dan 10 jaar hebben minder waarde voor de openbare ruimte. Dit zal blijken uit een BVC (visuele boom) controle. Noot; bomen in een aftakelingsproces hebben daarentegen nog waarde in relatie tot bijvoorbeeld biodiversiteit of beeldbepalendheid voor de omgeving. Indien het veilig en verantwoord kan zal getracht worden de boom in de openbare ruimte te laten staan.

Weging
Geen weging. De boom wordt alleen verwijderd indien er gevaar bestaat voor de omgeving. Om dit te beoordelen zal er door een extern en onafhankelijk deskundig bureau een beoordeling gedaan worden. Waardevolle bomen worden daarom niet meegenomen in het waarderingsmodel overlast en boomwaarde.

Toekomstverwachting boom met huidige standplaats	
Levensverwachting < 10 jaar	-50 pnt
Levensverwachting > 10 jaar • Er is 100% groen/onverhard terrein onder de kroonprojectie • Er is minimaal 50% groen/ onverhard terrein onder de kroonprojectie • Er is maximaal 50% groen/ onverhard terrein onder de kroonprojectie	 20 pnt 15 pnt 10 pnt

2.4 Aantal belanghebbenden

Omschrijving
Niet iedere inwoner ervaart overlast op dezelfde manier. Wat de één hinderlijk vindt kan iemand anders vanuit een ander oogpunt bekijken. Daarom vindt de gemeente Echt-Susteren het belangrijk de mening van meerdere inwoners te betrekken in de beoordeling van overlast. Om een eerlijke beoordeling van overlast (ervaring) te kunnen maken, wordt daarom gekeken naar de mening van de direct belanghebbenden. Het aantal belanghebbenden is ook afhankelijk van de status van de boom of boomstructuur. Bij boom of bomen in een hoofdstructuur betrekken we meer belanghebbenden dan bijvoorbeeld “overige” bomen.

Onder “direct” belanghebbenden wordt verstaan:

- Hoofdstructuur of boomgroep: Bewoner die in een straal van 100 meter vanaf de stam van de boom grond in eigendom of huur heeft liggen en vanuit haar/zijn woning direct zicht heeft op de boom. Het gaat om 1 inwoner per adres.
- Nevenstructuur: Bewoner die in een straal van 75 meter vanaf de stam van de boom grond in eigendom of huur heeft liggen en vanuit haar/zijn woning direct zicht heeft op de boom. Het gaat om 1 inwoner per adres.
- Overige bomen: Bewoner die in een straal van 50 meter vanaf de stam van de boom grond in eigendom of huur heeft liggen en vanuit haar/zijn woning direct zicht heeft op de boom. Het gaat om 1 inwoner per adres.

Het is aan de bewoners om aan te tonen hoeveel belanghebbenden de boom verwijderd willen hebben en hoeveel belanghebbenden de boom willen behouden. Om rekening te houden met het aantal belanghebbenden zal de melder er voor moeten zorgen dat alle betreffende belanghebbenden een reactie hebben gegeven op de overlastervaring.

Weging

Aantal belanghebbenden	
Het aantal klagende bewoners is meer dan 75% van de belanghebbenden	-15 pnt
Het aantal klagende bewoners ligt tussen de 50% - 75% van de belanghebbenden	-10 pnt
Het aantal klagende bewoners ligt tussen de 25% - 50% van de belanghebbenden	-5 pnt
Het aantal klagende bewoners is minder dan 25% van de belanghebbenden	0 pnt

Bij boomstructuren buiten bebouwde kom van gemeente Echt-Susteren of haar kerkdorpen of boomstructuren bij gebieds-ontsluitingswegen wordt deze waardering niet meegenomen omdat dergelijke structuren in hoge mate bijdragen aan het algemeen belang van bomen in het landschap. Daarnaast wordt voorkomen dat in dit buitengebied door slechts enkele inwoners een gehele bomenrij wordt gekapt.

3. Waarderingsmodel overlast en boomwaarde

Zijn er geen maatregelen mogelijk met behoud van de boom dan volgt onderstaand waarderingssysteem.

3. 1 Waarderingsmodel Overlast

Schaduwwerking	
De boom staat noordoost /noordwest/noord t.o.v. perceel	0 pnt
De boom staat oost of west t.o.v. perceel en veroorzaakt schaduw in voortuin meer dan 50% vd opp.	5 pnt
De boom staat oost of west t.o.v. perceel en veroorzaakt schaduw in achtertuin meer dan 50% vd opp.	10 pnt
De boom staat zuidoost, zuidwest of zuid t.o.v. perceel • Boom veroorzaakt schaduw in voortuin meer dan 50% vd opp. • Boom veroorzaakt schaduw in achtertuin meer dan 50% vd opp.	 5 pnt 10 pnt
De boom veroorzaakt schaduw in de woning • Boom veroorzaakt minder dan 2 uur per dag schaduw • Boom veroorzaakt tussen 2 en 4 uur per dag schaduw • Boom veroorzaakte meer dan 4 uur per dag schaduw	 0 pnt 10 pnt 15 pnt
Boomwortels	
Boom staat binnen 2 meter van bebouwing, muur, schuurtjes of erfafscheiding (bebouwing, muur, schuurtjes of erfafscheiding is langer dan 5 jaar aanwezig) en zorgt voor opdruk	20 pnt
Boom staat binnen 1 meter van verharding (verharding is langer dan 5 jaar aanwezig) en zorgt voor opdruk	10 pnt
Wortelgroei in leidingen, riool en/of huisaansluitingen van het riool	5 pnt
Overhangende takken	
De takken van de boom/bomen veroorzaken aantoonbare schade aan gebouwen of andere constructies.	20 pnt
De takken van de boom/bomen veroorzaken geen aantoonbare schade aan gebouwen of andere constructies maar vegen bij wind wel tegen ramen, daken of dakgoten of andere relatief kwetsbare onderdelen van gebouwen	10 pnt
Blad- en bloesemval	
Omvang ten opzichte van standplaats: Kroonvolume boom <45 m^3	0 pnt
Omvang ten opzichte van standplaats: Kroonvolume boom tussen 45-150 m^3	5 pnt
Omvang ten opzichte van standplaats: Kroonvolume boom >150 m^3	10 pnt
Omvang: Bladgrootte klein (blad doorsnede op langste afstand < 4 cm) *	10 pnt
Omvang: Bladgrootte middel (blad doorsnede op langste afstand 4-10 cm) *	5 pnt
Omvang: Bladgrootte groot (blad doorsnede op langste afstand > 10 cm) *	0 pnt

Vruchtval (maximaal 30 punten)	
Vruchtval veroorzaakt gladheid	15 pnt
Vruchtval veroorzaakt stank	20 pnt
Vruchtval boven parkeerplaats bij aantoonbare schade aan voertuig	15 pnt
Vruchtval boven tuin	10 pnt
Vruchtval boven overig verharding	5 pnt
Druipende bomen	
Takken druipende boom hangen boven een parkeerplaats, tuin of terras	10 pnt
Ongedierte/virussen/ziekte	
Jaarlijks terugkerend, moeilijk te verhelpen door bestrijding	15 pnt
Jaarlijks terugkerend, te verhelpen door bestrijding	5 pnt
Incidenteel	0 pnt
Totaal aantal punten	

* = Bij samengestelde bladeren wordt gekeken naar het enkele blad.

3.2 Waarderingsmodel Boomwaarde

Boomstructuur	
Het betreft een boom binnen de categorie 'hoofdstructuur' en 'boomgroepen'	80 pnt
Het betreft een boom binnen de categorie 'nevenstructuur'	60 pnt
Het betreft een boom overig	40 pnt
Toekomstverwachting boom met huidige standplaats	
Levensverwachting < 10 jaar	-50 pnt
Levensverwachting > 10 jaar • Er is 100% groen/onverhard terrein onder de kroonprojectie • Er is minimaal 50% groen/ onverhard terrein onder de kroonprojectie • Er is maximaal 50% groen/ onverhard terrein onder de kroonprojectie	 20 pnt 15 pnt 10 pnt
Aantal belanghebbenden	
Het aantal klagende bewoners is meer dan 75% van de belanghebbenden	-15 pnt
Het aantal klagende bewoners ligt tussen de 50% - 75% van de belanghebbenden	-10 pnt
Het aantal klagende bewoners ligt tussen de 25% - 50% van de belanghebbenden	-5 pnt
Het aantal klagende bewoners is minder dan 25% van de belanghebbenden	0 pnt
Totaal aantal punten	

3.3 De beoordeling

Bij de beoordeling van de overlastwaarde worden de onderdelen die van toepassing zijn bij elkaar opgeteld. Voor de beoordeling van de boomwaarde moeten ook alle punten die van toepassing zijn worden opgeteld. Dit houdt bijvoorbeeld in dat een boom die in verharding staat met een levensverwachting hoger dan 10 jaar en geen status (dus "overig") heeft in het boomstructuurplan als boomwaarde 40 punten krijgt.

Wanneer het totaal aantal punten voor "overlast" hoger is dan het totaal aantal punten voor "boomwaarde", wordt de boom verwijderd of..... Indien de "boomwaarde" hoger is dan de "overlast" wordt de boom gehandhaafd.

Bij een gelijk aantal punten of afwijking van <>5 punten ligt het definitieve besluit bij de beheerder groen na afstemming met de vakspecialist groen.

Herplant

Indien de conclusie is om een boom te verwijderen dient er altijd gekeken te worden naar mogelijkheid om te herplanten conform beleidsuitgangspunten.

Bijlage 6 - Bijdrageregeling waardevolle bomen

Indien uit een boomveiligheidscontrole (BVC) door particuliere eigenaar wordt aangetoond dat er maatregelen noodzakelijk zijn om een boom duurzaam en/of veilig in stand te houden, kan de gemeente een bijdrage leveren aan de kosten daarvan. Het college stelt hierbij het maximale bedrag vast waarop de boomeigenaar, eens poer 5 jaar, aanspraak kan maken volgens onderstaand overzicht.

Regeling bijdrage waardevolle bomen		
Maatregel	**% vergoeding offertebedrag**	**Tot een maximum bedrag van:**
Uitvoeren onderhoudssnoei	50%	€ 150,00
Aanbrengen kroonverankering	50%	€ 200,00
Uitvoeren groeiplaatsverbetering	50%	€ 700,00

Werkzaamheden waarvoor een bijdrage is toegekend, worden bekostigd uit de bestaande beheerbegroting groen, onderdeel bomennota. De uitgaven hiervoor worden verantwoord in de jaarrekening. Hierbij is de volgorde van binnenkomst van aanvraag en beschikbaar budget leidend. Indien het budget onderschreden dreigt te worden zal betreffende vergoeding in het daarop volgend jaar geschieden.

Inkomsten die naast de reguliere vulling van de beheerbegroting hiervoor aangewend kunnen worden zijn:

- Schade inkomsten bij bomen die door derden (bekende veroorzaker na aangifte) onherstelbaar zijn beschadigd of gekapt.
- Compensatiegelden bij kap waardevolle bomen.

Datum	Januari 2024
Opdrachtgever	Gemeente Echt-Susteren
Postadres	Gemeente Echt-Susteren Postbus 450 6100 AL Echt
Opdrachtnemer	idverde advies Eci 10 6041 MA Roermond 046 436 08 50 advies@idverde.nl
Auteurs	Nathalie Obrusnik, Nina Pigmans en Ton Roumen
Projectgroep gemeente	Minouk Peeters, Robert Vogten en Ton Roumen
Opgemaakt door	Dave Stevens, Studio Mayday
Vrijgegeven door	Wendy Hopmans
Projectnummer	724210211
Status	Tekstueel definitief
Bezoekadres	Nieuwe Markt 55 6101 CV Echt
Telefoonnummer	0475 478 478
Emailadres	info@echt-susteren.nl

Gemeente **Echt-Susteren**